

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Juan

Tū'un Xuva kō e kúvi ñatī

¹ Nte dá iñi ntu'u ñúxivi sa ne, e dúkuan tuvi Tú'un san. Tuví dadī ña ni Xuva kō né, Xuva ko ñā di. ² Dīvi ñā é tuví dadī ña ni Xuva ko ūun tsi nte dá iñi ntu'u ñúxivi sa. ³ Un ntīí ntīí é ío ne, mii ñā de kú've ña. Na túvī nee iñá te ña ni de kú've ña. ⁴ Dīvi ñā é kantito ña ne, tā'xi ña un ntīí é ío. Ntuvi iña ná ne, kaxi'í nuu iña ko un ntīí ntīí o. ⁵ Kaxi'í nuu ñu'ú san mi dóo neé ne, ña kúvi vīí é neé san nánta'va.

⁶ Xío uun ñā'a, ña táxnuu Xuva kō, ñá nanī Juan. ⁷ Dīvi tsīnu ña é kāda ntaa ña iña ñu'ú san, vata koo é na kuīnti'xe un ntīí ntīí ña'a san Xuva ko kuēnta iña tú'un é kāka'an ña. ⁸ Ná tē dīvi ñā e kúvi ñā ñu'ú san, tsí da ti tsi táxnuu Xuva ko ñā é kā'an ñá kuenta iña ñu'ú san. ⁹ Ña e kúvi ñu'u nti'xe ne, vé'xi ña ñúxivi san ne, nāxi'í nuu ña iña un ntīí ntīí ña'a san.

¹⁰ Ika ña ñuxivi sa ne, kuān te mii ña de kú've ñá ne, ña ntoo ñuxivi sa ne, ñá ni nakīnī ña ña xoo ñá'a ña. ¹¹ Xée ña ñūú mii ñā, ntá tsi ña ñuú ña ne, ña ni ntío ña nakīnī ña ña. ¹² Ntá tsi xoo ñá'a, ña é nakīnī ña ne, xé'e ñā é kúvi ña i'xá Xuva kō, da xōó ka ña'a, ña e ntákuinti'xe i ña. ¹³ Kuvi ña i'xá Xuva kō ne, ñá tē ntákaku ña vata ō ntákaku ña'a ñuxivi; ñá te ñā'a san ntáde ña é kōo i'xá ña, tsí mii Xuva kō ntío ña é kúvi ña i'xá ña.

¹⁴ Dīvi Tū'un tsikán ne, kuvi ñatīí ne, íntoo ña ni kō. Iní o tsi dóo va'á ña ne, dōo kakuinima ñá kō. Da mii tsī é nuu é ntaā í kaka'an ña. Vá'ā kue'en ñá vata ō va'á Xuva kō, tsí da xé i'xá mii ña ñā. ¹⁵ Juan sán ne, kaka'an ñá kuenta iña ña:

—Ña sāl'á ne, dīvi ñā é kāka'án u kuenta iña ña. Dīvi ñā é vé'xi ña ata kō ne, dií ka ka'nu ña'a ña é xu'u, tsí dií ka dí'na tuví ña da káku u —ka'an ña.

¹⁶ É ñī'í ko, un ntīí ntīí o, é vā'á iña ña, e dá mii tsī é ntékú ka doméni e tá'xi ña kō. ¹⁷ Tsí leí san ne, xée ntā'a

Muísee, ntá tsi e dóo kakuinima Xúva ko ko, ni tū'un é nuu é ntaā í san ne, xée kuēnta iña Jesúcristu. ¹⁸ Nté uun ito vata xoó kiní i Xuva kō. Ntá tsi l'xá mii ñā e dóo kakuinima ñá ne, kantada ntaa ñá ni kō nté kaa Xuva kō.

É kāká'án Juaan Bautista kuenta iña Jesúcristu

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Ña Israee, ñá ntoo Jerusaleén ne, taxnúu ña dutú san nī ña levitá san é tsixe'e ñā Juaán san xoo ñá'a ntu ña.

²⁰ Juaán san ne, kantada ntaa ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Ña te dívi u é Cristú u —ka'an ña.

²¹ Tsixe'e xtuku ña ñā:

—¿Xoó ntu ña'a nto kuan? ¿Ō ña Elia ntú nto, kuān? —ka'an ña.

—Ñā'á ni san —ka'án Juaan.

—¿Vá dívi ntu ntō ña ka'án naa Xuva ko, ña tsíkan? —ka'an ña.

—Ñá'ā —ka'an Juaan.

²² Kidáā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ká'an nto xoo ñá'a nto vata koo é kūvi ka'an ntí nī ña táxnūu ntí. ¿Nté ntu koo ka'an nto kuenta iña mii nto? —ka'an ña.

²³ Kidáā ne, kaka'án Juaan:

—Xu'ú ne, kūdii uun tatsin é kaika má kū'u kan, é kakana: “Na kōo tú've ntó itsi ntaa kuénta iña Tó'o kō”, vata ō xntée na'a ñá ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia, kídaā —ka'an ña.

²⁴ Ña táxnūu ña fariseu é ká'an ñá nī Juaán ne, ²⁵ tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kanakūtsi ntute ku nto ña'a sán tē ña te Cristú nto, tē ña te Élia nto, tē ña te dívi ña ka'án naa Xuva ko ntō? —ka'an ña.

²⁶ Kaka'án Juaan ni ñā:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kánakūtsi ntute ú ña'a san. Ntá tsi ntitsí uun ña'a mé'ñu ntō, ña é vāta kíní nto. ²⁷ Dívi ñā ne, rkontúvi vé'xi ña é xū'u, ntá tsi dívi ñā né, odo nuū

ña é xu'u. Tsí xu'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ko, nté nantii ú nti'xen ña —ka'an ña.

²⁸ Sá'ā kúvi ñuú Betania, ñi ñūu é tuví uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, mí kanakūtsi ntute Juaán san ña'a.

Jesuu, ña kúvi a le'ntu Xúva kō

²⁹ Utén san ne, íni Juaan tsí vé'xi Jesuu mí tuví ña ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō, ña e ntá'vi kuétsi i iña un ntíí ntí ña'a, ña ntántoo ñuxiví sa! ³⁰ Ñi ñā é kākā'án u ni ntō tsí rkontūvi vé'xi uun ña'a, ña é odo nūu kue'en é xu'u, tsí é dúkuān tuví ña da káku u. ³¹ Nté xu'u ñá íni u xoo ñá'a ña, ntá tsi vé'xi u, véxnakutsi ntūte ú ña'a san vata koo é ña Israeé san ne, na nā kiní ña ña —ka'an ña.

³² Kaka'an xtúku Juaan:

—Íni u Espiritu Xuva kō dá vē'xí ña nte e dukún kán é vāta kaa paloma káa ña ne, kántékú nti'i ña ata tsío ña. ³³ Xu'ú ne, ntē vata kutúni ko xoo ñá'a ña, ntá tsi ña táxnūu ko é nakūtsi ntute ú ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ko: “Te kiní nto tsí inu ñú'u Espiritū mí ntitsi úun ña'a, te kutuví ni'i ña ñá ne, ñi ñā é kuē'é ña é kūnuu Espiritū Sántū nima ñá'a san.” Kuan ō ka'an ña. ³⁴ Xu'ú ne, íni u ña ve ne, ka'án u ni ntō tsí ñi ñā é l'xá mii Xuva ko ñā —ka'án Juaan.

Ña ntántikin dí'na Jesuu

³⁵ Utén san ne, ntāñi xtúku Juaan ni uvi ñá'a, ña ntántikin ña. ³⁶ Dā íni ña tsi ita ntí'xin Jesuú ne, kaka'án Juaan:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō! —ka'an ña.

³⁷ Ntúvi ña'a, ña ntántikin Juaán san ne, tēkú ña é kuān ó kaka'an ñá ne, kué'en ña, kūntikin ña Jēsuu kídaā.

³⁸ Xkokoto Jesuu áta ña ne, íni ña tsi ntántikin úvi ñá'a ña'a san ñá ne, dá kakā'an ñá, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu ntánantuku ntō?

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ¿mí'i ntū tuví nto? —ka'an ña.

³⁹ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kixkóto nto —ka'an ña.

Ku'éen ñā né, íní ña mí tuví Jesuú ne, ikān intóo ña ni ña ntūvi tsikan ūun ñúu, tsí e kuáa xee ña.

⁴⁰ Uun ña'a, ña e téku i é kākā'án Juaán ne, kuntikín ña Jesuu. Andree náni ña. Ení Simuun Pedru ña. ⁴¹ Di'na nántuku ña ēní ña Simuún ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti Mesia, ña e ntáka'an ña é Cristu, ña táxnuu Xuva kō —ka'an ña.

⁴² Ntēka Andreé ña mí tuví Jesuu. Īto Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Divīn né, Simuun, i'xá Juaan. Ntá tsi xntántēe ú o Cefa —ka'an ña.

(Cefá ne, Pedru káni tú'un é griegu.)

Dā kána Jesuu Félipe ni Natánae

⁴³ Utén san ne, kaka'an Jésuu tsí ki'in ña ñuú Galilea. Ikān náni'i ñá Felipé ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kuntikín ko ve —ka'an ña.

⁴⁴ Felipé ne, ñuú Betsaida vé'xi ña, ikan ñuú Andree ni Pedrú di. ⁴⁵ Felipé ne, nántuku ña Natánaeé ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti ña é kākā'an Muísee íni libré leí san, nī é kākā'an ñá ka'án naa Xuva kó di. Divi Jēsuu, i'xá Josee, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁴⁶ Kidāā ne, kaka'an Natánae ni ña:

—¿Vá iō ntu é vā'a e kií nuu ñuú Nazaree? —ka'an ña.

Kaka'an Félipe ni ña:

—Kixkóton ve —ka'an ña.

⁴⁷ Dā íni Jesuu tsi vé'xi Natánae mí tuví ña ne, kaka'an ña:

—Un kaa ntí'xe uun ña'a ña Israee. Nā íni eni nta'ví ña ña'a —ka'an ña.

⁴⁸ Kaka'an Natánae ni ña:

—¿Nté ō íni ntu nto ko? —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña: —Īní u o dá nuun má tun ígu san di'na dá kāna Felipe o —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an Nátanaee ni ña kídaā:

—Mastru, I'xá Xuva nti'xe ko ntō. Rei iña ñá Israeé san nto —ka'an ña.

⁵⁰ Kaka'an Jésuu ni ña:

—¿Kakuinti'xe o tsí da xé kaka'án u é ĩní u o má tun ígu san? Ntá tsi da ve kinín nuu i é díí ka na'nu é vāta kaa nuu i sá'a —ka'an ña.

⁵¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Vi'i a vé ne, kiní nto e dukún kān é kantii ne, kiní nto ánje Xuva kō kantaa kantíi ña mí tuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi —ka'an ña.

2

Viko e katánta'a ña'a ñuú Canaa

¹ Dā kúvi uni ntúvi ne, viko kakuvi é katánta'a ña'a ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galilea. Ikān tuví dí'i Jésuu.

² Kāna ña Jesuu ni ña ntiní'i ñā é kī'in ña víko sán dí. ³ Dā ntí'i ntute tinti'ō sán ne, kaka'an dí'i Jésuu ni ña:

—Ña túvi ká ntute tinti'ō san —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jésuu ni ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto nī kó, ñadī'i, tsí vata xée ura i iña ko? —ka'an ña.

⁵ Kídaā ne, kaka'an dí'i ña nī ña ntátsu'un ko'o san:

—Vií nto nee iña é kā'an i'xá ko ni ntō —ka'an ña.

⁶ Ikān ne, iō iñu kidi é kūvi xuu, e dé tsiñu ni'i ña e ntúntoo ña vatā xkoó ini ña. É un é un kídī ne, kakii kú've te uun siēntu lítru. ⁷ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Tsu'un tsitu nto ntūte kídī san —ka'an ña.

Tsu'un tsitu ña ntūte un tsi nte xú'u i ne, ⁸ kaka'an Jésuu ni ña:

—Kí'i ntodó nto ne, kue'ēn ni'i nto mí tuví vartuma kuinúu san —ka'an ña.

Kuān o dé ña. ⁹ Dā íto ntee vartuma kuinúu sán ntute e ntúvi ntute tinti'ō sán ne, ñā ni ĩnī ña mí'i vē'xi. Ntá

tsi ña ntátsu'un ko'lo sán ne, ini ña, tsí ña táva ña. Kāna vartuma kuinúu san ñatīi, ñá dā ve tánta'a sán ne, ¹⁰kaka'an ñá ni ñā:

—Un ntíí ntīí ña'a sán ne, di'na katsu'un ña ntute tinti'ō é díí ka va'á san. Ntá tsi te ita ntí'xin kue'e xi'i ña ntántoo sán ne, kidāā táva ña ntute tinti'ō é ña te nté sa va'a. Ntá tsi ña ntō ne, dá ntē vevíí katavá nto ntute tinti'ō é díí ka va'a —ka'an ña.

¹¹Sá'a idé Jesuu ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galileá ne, kūvi di'na nuu i e dóo ka'nu idé ña vata koo é kūtuni ñá'a san tsi dóo ka'nu ña'a ña. Kidāā né, kuinti'xe ña ntīni'i ñā.

¹²Kidāā ne, kué'en ña ñuú Capernau ni ña ni enī ñá, ni ña ntīni'i ñā ña. Ikān intóo ña te ūvi uni ntúvi.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ña Israeé

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Dā doko sá xee ntuví viko e náka'an ña Israeé san ntuví da nátāvá Xuva ko ñā ñuú Egítō ne, kúntāa Jesuu ñuú Jerusaleen. ¹⁴Dā kukí'vi ñā má ūkún ka'nu kán né, nāni'i ña ña ntádiko duntiki, le'ntú, ni pālomá san. Ikān ntoo ña ntánadama diu'ún ña. ¹⁵Dā íni Jesuú ne, de vá'a ña uun xo'lo xume ne, dá tá'xi nūu ña ña'ā sán, nakúnu ña ñā má ūkún kan, ni ūn ntíí ntīí duntikí ni lē'ntú ne, nantáva ña mēsa ñá ntánadama diu'ún san. ¹⁶Kaka'an ñá ni ña ntádiko pālomá san:

—Kue'ēn ni'i nto lāa san kí'i kán. Ña kú de nto vi'i Uvā kó vi'i xá'vī —ka'an ña.

¹⁷Kidāā né, ña ntīni'i ñā san nánū'u ña iní ña tsí kuān ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Dōo u'vi kakúvi ko é kuān ó ntáde ni'i ña vi'i Uvā ko”, ka'an.

¹⁸Kidāā ne, tsixe'ē ña Israeé san ña:

—¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu nañé'e ntó ntī kuān, vata koo é nī'i itsi nto é vii nto sá'a? —ka'an ña.

¹⁹Kidāā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Nakatsin nto xúkūn sa'á ne, tē kúvi uni ntúvi naxn-tītsi xtúku u —ka'an ña.

²⁰Kidāā ne, ntáka'an ñá Israeé san:

—Úvi díko iñu kuia dé tsiñu ña'a e xntítisi ña xúkūn sán ne, divī ntó ne, úni ntuvi tsi naxntitsī ntó, ka'an nto —ka'an ñá Israee.

²¹ Ntá tsi xúkūn é kākā'an Jésuú ne, kūñú mii ñā kúvi.

²² Dukuān né, dā ntóto Jesuu rkontūvi é xi'i ñá ne, nānu'u ña ntini'i ña ini ña tsí kuan ō ka'an ñá sa'á ne, kuínti'xe ña tú'un Xuva kō é ūve na'á san, ni tū'un é kākā'an Jésuu ni ñá di.

Iní Jesuu nima ñá'a san

²³ Dá tūví Jesuu ñuú Jerusaleen ntuvi dá ñu'u viko, ñá te da dī ña'a kuínti'xe ña ña dá ini ña nuu i e dóo na'nu é idé ña. ²⁴ Ntá tsi Jésuú ne, ñá ni intée ini ña ña'a san, tsí ini ña nte ntáa nima ña. ²⁵ Ña ni ntío é kākā'an ñá'a san ni ñā nte ntáa ta'an ña, tsí ini ña nté ntaa nima ún ntí ntí ña'a san.

3

Jesuu ni Nicódemu

¹ Xío ūun ña'a ña fariseu, ñá nani Nicódemu, ñá tsiñu ñuú Israee. ² Xée ñā é nīñu mí tuví Jésuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, iní ntí tsí taxnuu Xuva ko ntō é nañe'ē ntó ntí. Tsí nté uun ña'a ña kuvi ví ña nuu i e dóo ka'nu vatā ó de nto tē ña te Xuva ko túvi ni'i ña ña —ka'an ña.

³ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Xoxó kuvi kini i mí kadē kú've Xuva ko tē ña kaku é kuvi uvi ito —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Nicódemu ni ña:

—¿Nté ntu koo kaku xtuku o tē kuáta ō? ¿Vá kūvi ntu nakunuu xtuku o ini i'xí dī'i kō é kaku xtuku ō? —ka'an ña.

⁵ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Xoo é ña kaku i ni ntute ni Ēspíritū ne, ña kúvi kī'ví ña mí kadē kú've Xuva kō.

⁶ Nee é kakaku ni kúnū né, kūñu kúvi; ntá tsi nee é kakaku ni Ēspíritū ne, Espiritu kāduku ntée. ⁷ Ñá ku da kudū'va o

é kākā'án u ni ō é kantio é kāku xtukun. ⁸ Tātsīn sán ne, kainu da mí'í ka mí ntio i. Kuān te díto é kākā'an ñu'ú ne, ntá tsi ntē ña kutúni mí vē'xí, ntē ña kutúni mí kī'ín dī. Kuan tsi iō iña un ntí'i ñā'a, ña é kakuni'i Ēspíritu Xuva kō —ka'an ña.

⁹ Kidāā né, tsixe'e xtuku Nicōdemu:

—¿Nté ntū ó sá'a? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōō Jesuu, kaká'an ña:

—Divīn é mastrun iña ñá Israeé ne, ¿vá ña ntu inin sá'ā?

¹¹ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō. Ntáka'án nti nēe é iní nti. Ntántaa ntí nēe é iní nti, ntá tsi divi ntō ne, ña ntákuinti'xe nto nēe é ntáka'án nti. ¹² Tē ña ntákuinti'xe nto é kākā'án u ni nto iña i é iō ñuxiví sa ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto te ká'án u ni ntō iña i é iō e dukún kán?

¹³ Tsi nté uun ñā'a vata ntaa ña e dukún kán. Mii tsi u é vē'xí u e dukún kán é vē'xkúvi ú ñatīi. ¹⁴ Vata tsi o dé Muisee é xkaa dukūn ñá koó san ñuu itsí kán né, kuan tsi koo ntaa ntita dūkún u dī, xu'u é vē'xkúvi ú ñatīi. ¹⁵ Da xōó ka ñā'a é kuinti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntīi dañu ntúvi.

E dóo ntio Xúva ko ñūxiví sa

¹⁶ E vānchu'ūn ntío Xuva ko ñūxiví sa ne, tā'xi ña l'xá mii ñā, vata koo é un ntí'i ñā'a, ña é kakuinti'xe i ña ne, ñá kunāá ña, tsí ntīi dañu ntuvi kuntoo ña ni Xuva kō. ¹⁷ Tsi ñá ni taxnuu Xuvā kó ko, xu'u é l'xā ñá, ñuxiví sa é na nākunaá u nto, tsí táxnūu ña ko é nakākú u nto.

¹⁸ Xoo é kākuinti'xe i kó ne, ñá nī'i ña é ntō'o ña kuenta iña kuétsi ña. Ntá tsi xoo é ña kākuinti'xe i kó ne, é iō é ntō'o ña, tsí ña ni kuinti'xe ña ko, xu'u é l'xá mii Xuva kō.

¹⁹ Dukuān ne, ní'i ña é ntō'o ña, tsí xee ñu'ú san ñuxiví a, ntá tsi díi díi ka xkúntee iní ña mí nēe é mí kaxi'í nuu san, tsí da mii ku'e'en tsi é kīni kaa ntáde ña. ²⁰ Da xōó ka ñā'a, ña é kade é kīni kaa ne, ña ntío kue'en tsí ña ñu'ú san. Ntē ña kaxee étsin ña mí kaxi'í nuu, vata koo é ña tídito nuu i é kade ña. ²¹ Ntá tsi xoo ñā'a, ña é kade é nuu é ntaā í ne, kaika ña mí kaxi'í vata koo é na tídito tsí kade ntaa ña vatā ó kaka'an Xúva kō é vii ña —ka'an Jesuu.

Kaka'an xtúku Juaan Bautista ni Jesús

²² Dā kúvī sá'ā ne, kué'en Jēsuu ni ña ntin'í ña ñuú Judea. Ikān intóo ña, ntánakutsi ntute ña ña'a san. ²³ Juaán di ne, kanakūtsi ntute ña ña'a, ña ñuú Enoo é tuvi étsin ñuú Saliin, tsí dóo iō ntúte ikān. Ntáñe'e ñá'a san ne, ntaítsi ntute ña. ²⁴ Tsí vata kúnuu kutū Juaan.

²⁵ Iō ña ntántikín Juaán ne, eni ntu'u ñā ntátiin nuu ña nī uun ña'a ña Israee kuénta iña í vatā xkoó ini ña é ntántoo ña kúñu ñā. ²⁶ Kué'en ñā mí tuví Juaán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ña itúvi ni'i nto diñi ntute ka'nu Jordaán san, ña é kaka'an ntó nī ntí ne, é kanakūtsi ntute ña ña'a di. Un ntí ntí ña'a san ntáñe'e ñá nta'a ña ve —ka'an ña.

²⁷ Kidāā ne, kaka'án Juaan ni ña:

—Ña túvī nee iña é nī'i kó tē ña te Xuva ko tá'xi ña. ²⁸ Tēkú nto lo'xo mii ntō é kaka'án u tsí ña te xu'u é Cristú u, ntá tsi xu'u di'na táxnūu ña ko. ²⁹ Xu'ú ne, vata kaa ña vá'a tiin ni'l' ña é da vé tánta'a kaa u. Dukuān dñi ña da téku ña é kaka'an ñá tánta'a san. Dukuān dñi ko di. ³⁰ Divi ñā ne, kantio é díí ka kaa dukún ka ña. Xu'ú ne, kantio é nainu xuví u —ka'án Juaan.

Ña vé'xi e dukún kán

³¹ Ña vé'xi e dukún kán ne, díí díí ka ka'nu ña'a ña é un ntí'i o. Ña vé'xi ñuxiví a ne, ñuxiví sa kaduku ntée ña. Kaka'an ñá iña i é iō ñuxiví sa. Ntá tsi ña vé'xi e dukún kán ne, díí ka ka'nu ña'a ña é un ntí ntí o. ³² Kaka'an ñá nēe é ini ñá, nēe e téku ña, ntá tsi ña ntákuinti'xe ña'a san é kaka'an ña. ³³ Xoó ña'a, ña é kakuinti'xe i é kaka'an ñá ne, ini ña tsí nuu é ntaā í kaka'an Xúva kō. ³⁴ Ña vé'xi nta'a Xuva kō ne, kaka'an ña tú'un Xuva kō, tsi kaxé'e Xuva kō Espíritu ñā. ³⁵ Dōó kuinima Xúva ko l'xā ñá ne, xé'e ñā é kadā kú'vē ñá da nēe ka ntí'i nuu i. ³⁶ Xoo é kakuinti'xe i l'xá Xuva kō ne, iō ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Xoo é ña kakuinti'xe i l'xá ña ne, ña túvi ntuvi vā'á iña i tsí ntii dañu ntúvi kué'e Xuva kō é ntō'o ña.

4

Jesuu ni ñádǎ'i ñuú Samaria

¹ Kūtuni ñá fariseú san tsí díí ka ntántikin ña'a san Jesuú ne, díí ka titín ña'a kanakūtsi ntute ña é Juaán; ² kuān te ñá te mii Jesuu kánakūtsi ntute ñá ña'a san, tsí ña ntini'i ñā san. ³ Tēkú Jesuu sá'a ne, ntāka ña ñuú Judea, kúnū'ú xtuku ña ñuú Galilea.

⁴ Dá kuē'en ñá itsi kán ne, ítā nti'xin ña ñuú Samaria. ⁵ Xée ña ñuú Sica é kāduku ntée ñuú Samariá san. Ikān tuvi étzin ñú'u é xē'é Jacoo iña i'xá ña Josee. ⁶ Ikān tuví pusu é xtúví Jacoo. Dōo kuitá Jesuu, tsí dóo kue'e íka ña ne, ínūu da'na ña uun xo diñi pusú san. E dóko sa ká'ñu ntuvi kídaā. ⁷ Xée uun ñadǎ'i, ña ñuú Samaria, é tavā ñá ntute ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Tā'xin kudiin ntuté san na kō'ó u —ka'an ña.

⁸ (Tsí ña ntini'i ñā ne, kué'en ñā má ñuú san, kukuiín ña é ká'xí ña.)

⁹ Kaka'an ñádǎ'i, ña ñuú Samariá san, ni Jēsuu:

—¿Nté kui xu'ú ntu kaikan ntó ntute é kō'o nto? Tsí xu'ú ne, ña ñuú Samariá u ne, nto'ó ne, ña Israee nto —ka'an ña.

(Tsí ñá vā'á odo ni'i tā'an ña Israeé san nī ña ñuú Samariá ne, ntē ña ntáka'an ni'i ta'an ñá di.)

¹⁰ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñadǎ'i san:

—Tē dí inin neé kata'xi Xúva kō doménj; tē dí inin xoo ñá'a kaikan ñá ntute ne, dívín é kākan ntúte nta'a ña ne, ta'xi ña ntute é kata'xi ntuvi vā'á iña o —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an ñádǎ'i san ni ñā:

—Ntá tsi ña túvi nee iña é tāvá nuu nto ntute san, tsí dóo kūnu pusú san. ¿Mí'i ntu tāva nto ntute é ta'xi ntuvi vā'á iña kó kuan? ¹² ¿Vá díí ka ka'nu ntu nto é uva ata ko Jācoo? Tsí divi ñā xtúvi ña pusú sa'á ne, i'a xí'i ña ntute, ni i'xā ñá, ni kīti ña di —ka'an ña.

¹³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xoó ña'a é kaxi'i ntute sá'á ne, da nuu da kuií tsi kaitsi ñá ntute. ¹⁴ Ntá tsi tē xoó ko'o i ntute é tā'xí u ne, nté

uun ito ñá itsí ka ña ntute. Ntute é ku'élé u ne, vata kaa mí kakene mii ntūte é kata'xi ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi, kuan kāa nima ña —ka'an ña.

¹⁵ Kaka'an ñádī'í san ni ñā:

—Ūn tā'xi nto kó ntute tsikán ni, vata koo é ña itsí ka kó ntute ne, ñá kixtává ka ú ntute i'a —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kunakuekán xii o ne, dá kī'xin xtukun.

¹⁷ Nantíko kōó ñadī'í san, kaka'an ñá ni ñā:

—Xôó xii ko —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña kídaā:

—Vá'ā ó kaka'an tsí xoó xii o. ¹⁸ Tsi é ū'un xii o ne, ña é tuvin ni'in veví ne, ñá te xii mii ō. Nuú é ntaā i é kākā'an —ka'an ña.

¹⁹ Kaka'an ñádī'í san ni ñā:

—Divi ntō ne, kutuní ko ve tsí ña é kākā'an naa Xuva ko nto. ²⁰ Tatá ví'i ntí, ña intóo di'na ne, i'a kixka'an ntâ'ví ña ni Xuva kō rki ukú sa'a, ntá tsi divi ntō é ña Israee ntó ne, ntáka'an nto é ntio é kī'in o ñuú Jerusaleen é ká'an ntâ'ví o ni Xuva kō —ka'an ña.

²¹ Kidāā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Na kuinti'xe o é kākā'an u ni ō: Tsi vé'xī ura é ña ki'xí ka nto nte í'a, nté ñuú Jerusaleen é ka'an ntâ'ví nto ni Xuva kō. ²² Ntē ña ini nto xoo é ntánuu iní nto, ntá tsi ntí'í ne, iní ntí xoo é ntánuu iní ntí, tsí tatá Israee vé'xī ña é nakākú un ntí'i ñā'a san. ²³ Ntá tsi vé'xi ntuvi ne, diví é ntoo ō veví, é ñā'a, ña ntánuu iní ntí'xe i Xuva kō né, kanī nima ñá ntikīn ña é nuú é ntaā i. Ña kuān ntāa san, divi ñā é kanantuku Xuva kō é nanū'u ñá iní ña ña. ²⁴ Tsi Xuva kō ne, vata kaa tatsín kaa ña; ña kúvi kīnī o ña. Xoó ñā'a é ntio ña é kuīnima ntí'xe ña Xuva kō ne, ntio é niī kue'én ini ña nanū'u ñá iní ña ña —ka'an ña.

²⁵ Kaka'an ñádī'í san ni ñā:

—Ini u tsí ki'xi uun ñā'a, ña taxnuu Xuva kō, ña é kunanī Cristu. Tē xee ñá ne, divi ña nañē'e ñá ko é un ntí'í —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jéssu ni ña kídaā:

—Diví san xu'u é kākā'an ní'in —ka'an ña.

²⁷ Kidāā ne, naxee ñá ntini'i ñā. Koó dā kúdu'va ña é kākā'an ñá ni uun ñadī'i. Ntá tsi nté uun ña'a ña ña ni kene iní ña é tsixe'e ña ñā nté koo, ō nee núu i ntatīin ña ni ñadī'í san. ²⁸ Ikan tsī xtúvi mii ñadī'í san xoó ña, dá kúnú'u ña má ñúú san, kaka'an ñá ni ñā'a san:

²⁹ —Kamá san nto, kixkoto nto uun ñatīi, ña é kākā'an ní ko nee ntí'i ntī'i é idé u. ¿Vá ñā ntu te ðivi ña é Cristu ña, ña táxnúu Xuva kō? —ka'an ña.

³⁰ Kidāā né, kīi ña, kue'en ñá ni ñā mí tuví Jesuu. ³¹ Nii dukuan ña ntini'i Jēsuú ne, xe'e kuétsi ña ñā é kā'xi ña.

³² Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Īo é kā'xí u e ñá ini nto —ka'an ña.

³³ Ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Vá xoó ntu e kixni'i i é kā'xí ña? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—É kā'xí u ne, ðivi é kāda ntaa u é ntio ña táxnūu ko, é vīi ntí'i ú tsiñu ña. ³⁵ ¿Vá ñā ntu té xkoó ka'an nto: “Kakunaá kimi xōo dá ta'vi ō”? Xu'ú ne, kaka'an u ni ntō: Koto nto itú san, tsi e dóo kakuaan é ta'vi o vē. ³⁶ Xoo é kita'vi i ne, ntuá'vi ña; nakuido ña nuu i e dóo nuu á'vi i ntii dañu ntūvi. Kidāā ne, ña ntaí'xi san kuntoo díni dadīi ña nī ña ntáta'vi san te kúvi. ³⁷ Nuú é ntaā í vata xkoó ka'an ña tsí uun ña kata'xi tatá ne, tuku ña katá'vi i. ³⁸ É taxnúu u nto é kitá'vi nto mí ña ni ixkú'xi nto. Tuku ña'a dé tsiñu ña ne, ðivi ntō va'á nto tsiñu ña ve —ka'an ña.

³⁹ Ñá te da dīi ña ñúú Samariá san kuínti'xe ña Jesuu kuénta iña i e ntáa ñadī'í san ni ñā, dá kakā'an ña: “Ña tsikán ne, kaka'an ñá ní ko é un ntí'i é idé u ði'na”, ka'an ña. ⁴⁰ Dā xee ñá ñúú Samaria mí tuví Jesuu ne, tēe koó ña ña é kutuvi ña. Íntoo ña ni ña ūvi ntúvi. ⁴¹ Kidāā ne, díi díi ka kue'e ña'a san kuínti'xe ña Jesuu kuénta iña tú'un é kākā'an ña. ⁴² Ntáka'an ñá'a sán ni ñadī'í san:

—Ntákuinti'xe ntí ve, ntá tsi ñá te da mii tsī é kākā'an ntó nī nti, tsí téku mií nti é kākā'an ña. Kūntuní nti tsí ðivi ntí'xe ña ña kixnákaku ñuxiví sa —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu i'xá ña tsiñu ka'nu i iñá rei

⁴³ Dā kúvi uvi ntúvi ne, ntaka ña ikān, kúnū'ú ña ñuú Galilea. ⁴⁴ Tsí vata ō ka'an mí Jesuú ne, nté uun ña'a, ña kaka'an naa Xuva ko ne, ñá tē ntaiko ñu'ū ña ñuú ña ña. ⁴⁵ Ntá tsi dā náxee Jesuu ñuú Galileá ne, dōo diní ña'a san é vē'xi ña. Tsí da xé ñe'e ña ñuú Jerusaleen da kúvi viko sán ne, iní ña nee ntí'i ntí'i nuu i é idé Jesuu íkān.

⁴⁶ Nāxee xtúku Jesuu ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galilea, mí ntáda ña ntute kuíí san ntute tinti'o. Ñuú Capernaú san ne, ikān tuvi úun ñatíí, ña kade tsiñu iñá reí ne, ētsin i'xá ña. ⁴⁷ Dā téku ña tsí e ntáka Jesuu ñuú Judeá ne, náxee ña ñuú Galileá ne, ku'éen ñā mí tuví ña, kúkoto ñá te kī'in ñá, kintavá'a ña i'xá ña, tsí dokó sa kúvi. ⁴⁸ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Tē ña kiní nto nuu i é tā'xi kuentá, tē ña kiní nto nuu i e dóo ka'nu ne, ñá kuinti'xe nto —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an ñá tsiñu ka'nu i iñá reí san ni ñā:

—Vii nto da xē'e, ki'in kúdii nto, tsí dokó sa kúvi i'xá ko —ka'an ña.

⁵⁰ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Kunú'u nto nú vi'i nto kān, tsí i'xá nto ne, kantíto —ka'an ña.

Kuinti'xe ña tsiñu i san é kākā'an Jesuu ni ñá ne, kúnū'ú ña. ⁵¹ Dā ve tsi kunú'u ña itsi kān ne, véxnākuetu itsi ña ntáde tsiñu iñā ña. Ntáka'an ñá ni ñā tsí kantíto i'xá ña.

⁵² Kidáā né, tsixe'e ña ñā neé ura iñi ntú'u ntuvá'a i'xá ña. Ntáka'an ñá ni ñā:

—Iku kaeku uun kuáa ntíko ka'ni san —ka'an ña.

⁵³ Kūtuní uva i'xá san tsí ñivi tsi ūra é kākā'an Jesuu ni ña tsí kantíto i'xá ña. Kidáā né, kuinti'xe ña Jesuu, ni un ntíí ntíí ñavi'i ña.

⁵⁴ Sá'a kuvi ūvi núu i e dóo ka'nu é idé Jesuu da ntáka ña ñuú Judea, da náxee ña ñuú Galilea.

5

Dā ntavá'a Jesuu uun ña natíin, ña ñuú Betseda

¹ Dā kútítín ntuvi ne, ide tuku ña Israeé san viko ne, kúntāa Jesuu ñuú Jerusaleen. ² Ikān ne, tuví uun ntó'o mí kāñú'u ntute etsin Xi'i Le'ntú san é nani Bētseda é tū'un hébreu. Ío u'un corídoos díñi ntute sán ne, ³ ñá te da díi ñá nchokuví san ntoo ña ñu'u kān. Iō ñá ne, skuaā ña, xné'ē ña, ñá natín i dí ne, ntantétu ña neé ura tē kanta nuu ntute san. ⁴ Tsí un vé'xi ne, kaka'an ñá é kanainu uun ánjē nú ntūte san ne, kakanta nuu ntūte san. Xoó ña'a é di'na nakō'xó nuu i kúñu i iní ntute sán tē kánta ne, ntuvá'a ña da neé ka nuu kuí'i kakúvi ña. ⁵ Ikān tuví uun ñatíi é ōko xe'un uni kuíá é nchokuví ña. ⁶ Iní Jesuu ña mí tuví ntaa ñá ne, kutūni ña tsí ña te dá vevii tuví nteē ñá ikān. Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntio ntu o é ntuvá'an? —ka'an ña.

⁷ Kaka'an ñá natín i san ni ña:

—Xōxó ña'a xntii i ko é nakíi nto'o kó iní ntute san te kánta ntute san. Dā ve tsi ncho kí'vi ú ne, é tūku ña'a kúnē'é ña kúkí'vi ña —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nakuiñin. Nakí'in xuvi o ne, nakakan ve —ka'an ña.

⁹ Ura tsí i ntuvá'a ña. Ntaa ni'i ña xuvi ña ne, nakaka ña. Ntuvia tsikán ne, ntuvia iō dá'na. ¹⁰ Dukuān ne, ntáde tíi ña Israeé san ni ña dā vé ntuvá'a san:

—Vevii ne, ntuvia é ntoo da'na ō. Ña kuvi é ntaa ni'i nto xuvi ntō vevii —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an ñá ni ñā:

—Ña é ntavá'a kó ne, divi ña kāka'an ñá ni ñā ko: “Ntaan ni'in xuvi o ne, nakakan ve” —ka'an ña.

¹² Kidáa ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Xoó ntu ña'a kaka'an ñá ni ō é na ntaan ni'in xuvi ō ne, dá nakakan? —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, ñá ini ña xoo ñá'a ña ntavá'a ña. Tsi Jesuú ne, kíi nteé xio ña mé'ñū ña'a san é ña te da díi ña ntoo ña ikān. ¹⁴ Dā rkontūvi nání'i tā'an Jesuu ña ini ukún ka'nu sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Koton ve, tsi é ntuvá'an. Ñá ku víin kan é kíni kaa, tsí tē ñá'a ne, díi ka kue'e kui'i ní'i o —ka'an ña.

¹⁵ Ñatíí san ne, ntāka ña, kue'en ña, kaka'an ñá ni ñā Israeé san tsí Jesuu náni ña é ntavá'a ña. ¹⁶ Dukuān ne, íntikin nuu iní ña Israeé san Jesuu. Ncho ka'ní ña ña, tsí idé ña sá'a ntuvi é iō dá'na. ¹⁷ Ntá tsi kaka'an Jésuu ni ña:

—Uvā kó ne, kade tsiñu ña un tsi nte vevíí ne, dukuān é xū'ú ne, kade tsiñu ú ñi —ka'an ña.

¹⁸ Dukuān ne, díí díí ka ncho ka'ní ña Israeé san ña. Ñá te da mii tsí é ña ni de ntāa ña é kūtuví da'na ña ntuvi dá iō dá'na, tsí da xé kaka'an ña tsí Xuva kō né, ñi ñā é uva mii ñā ne, kade ña tsí dadíi ña ni Xuva kō.

Tsiñu é kūvi víí I'xá Xuva kō

¹⁹ Kidāa ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Ña kúvi neé vii u é kuenta iña mií ko, xu'u é I'xā ñá ko. Tsi dá mii é vii ú vatā ó de Uvā ko. Da neé ka nuu i é kade ña ne, ñi ñā tsí kade ú ñi, xu'u é I'xā ña. ²⁰ Tsi dóo kakuinima Úvā kó ko, xu'u é I'xā ñá ko ne, kanañe'e ñá ko é un ntí'i nuū i é kade ña. Nuu i é díí díí ka na'nu nañe'e ñá ko vata koo é un tsi kudū'va nto. ²¹ Vatā ó de Uvā kó é kanantōto ña ña xi'í san ne, vata ó kaxe'é ña ntuvi iña ñá ne, kuān o tá'xi ña kó ñi é kūvi víí u kué'ē ú ntuvi iña i dá xōó ka tsi é ntio ko. ²² Ñá te mii Uvā kó é kākā'án ñá xoo é vá'a i, xoo é ña vá'a i, tsi é naxnuu nta'a ñā ko é xū'ú víí u sá'a, ²³ vata koo é kuan tsi koo kuiko ñu'u ntō kó xu'ú vatā o ntaíko ñu'u nto Uvā ko. Xoo é ña kaíko ñu'u i kó ne, ñá te kaiko ñu'u ña Uvā kó ñi, tsí ñi ñā é táxnūu ña ko.

²⁴ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Xoó ña'a, ña é katekú i tú'ūn kó ne kakuinti'xe ña ña táxnūu kó ñi ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii ña ña ntúvi. Ñá ní'i ña é ntō'o ña. Tsí é itā ntí'xin doxi'í san iña ña ne, e ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ve. ²⁵ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsi vé'xi ūra ne, e xēe vevii, é tēkú un ntíi ntíi ña xi'í san tatsín ko, xu'u é I'xá Xuva kō u. Xoó ña'a é kaeni tutun ñá ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña. ²⁶ Tsí vata tsi kaa Uvā ko, é iō ntuvi iña mii ñá ne, kuan tsi o tá'xi ña ko é kōo ntuvi iña mií ko ñi, tsí xu'u é I'xá mii ñā né, ²⁷ tá'xi ña ko é kadā kú'vé u é un ntí'i iña ña'a, tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatíi. ²⁸ Ñá ku da kudū'va nto é

kāka'án u sá'a, tsí xee úra i é un nti'ī ña xi'í san tekú ña tatsín ko. ²⁹ Kidáa ne, ntii ñā nú ñaña ñā. Xoó ña'a é ēdé ña é vā'á ne, ntoto ña é nī'i ña ntuví va'á iña ña. Ntá tsi xoo ñá'a é ēdé ña é kīni kaa ne, ntoto ña é nī'i ña dô'vi kan.

Xoo tá'xi i é kūvi vií Jesuu e káde ña

³⁰ 'Ña kúvī nee iña é vii ú kuenta iña mií ko. Vata tsī o tékū ko é kāka'an Úvā kó ne, kuan tsī ó kade kú've u dí ne, vá'a tsī ó e kade kú've u, tsi ñá te kuēnta iña mií ko kade u, tsí kuenta iña Xuva ko, ña táxnūu ko. ³¹ Ña kúvi ntantaa u iña mií ko, tsí ña kaidiá'vi. ³² Ntá tsi iō ña é ntantaa ña kuenta iñá ko. Iní u tsí kaka'an ñá nee iña é nuu é ntaā i iñá ko. ³³ Nto'ó taxnūu nto ña é tsixe'e Juaan iñá ko ne, nee iña é nantíko koō ñá ne, nuu é ntaā i. ³⁴ Ntá tsi ña káde ú kuenta é kāka'an ñá'a san iñá ko. Da ti tsi kaka'án u ni nto sá'á vata koo é kūvi nakáku nto. ³⁵ Juaán ne, vata kaa ñu'u é kai'xí ne, kaxi'í nuu ne, dōo diní nto é kuntōo da'na nto mí kāxi'í nuu ñu'u ña. ³⁶ Ntá tsi iō xoo é ntāda ntaa í iñá ko é díi ka nuu á'vi ka é vāta kaa é kā'an Juaan. Tsí tsiñu é kade ú vevíi ne, mii tsí é kántada ntaa é Úvā kó xnúu ntá'a ña ko. ³⁷ Tsí Úvā kó, ña e táxnūu kó ne, mii ña kántada ntaa ñá iñá ko. Nté uun ito vata téku nto tátsin ña. Ntē vata kiní nto ña nté kaa ña. ³⁸ Ntē ña ni kánūu nima ntó tú'un ñā di. Tsí ña ni kuínti'xe nto ña táxnūu ña. ³⁹ Dōo vā'ā ó ntánakua'a vá'a nto tú'un Xuva kō é ūve na'a vata koo é nī'i ntó ntuví va'á iña ntó ntii dañu ntūvi, kuiní nto. Diví kuenta iñá ko é ūve na'a san. ⁴⁰ Ntá tsi ñá ntio nto kuntikin ntó ko vata koo é nī'i ntó ntuví va'á iña nto.

⁴¹ 'Xu'ú ne, ñá te kantukū u é kada ka'nu ña'a sán ko. ⁴² Ntá tsi xu'ú ne, iní u nto ne ñá'a nto é ña te ntákuinima ntí'xe nto Xuva kō. ⁴³ Xu'ú ne, vé'xí ú kuenta iña Úvā ko ne, ña ntío nto é kutūví u ni ntō. Ntá tsi te tūku ñá'a ki'xi ña kuenta iña mii ñá ne, kidáa né, xtuví ntó ña. ⁴⁴ ¿Nté ntú koo kuínti'xe nto ve? Tsí kūdii ntáde na'nu mii xnto tā'an nto, ntá tsi ña ntáde nto kuenta te ka'an Xúva kō tsi dóo va'á nto. ⁴⁵ Nǎ ku dē kuení nto te xū'ú tsi'i kuétsi ú nto nuu Úvā ko, tsí mii Muīseé san, ña ntántikin nto. ⁴⁶ Tsí tē

dí ni kuinti'xe nto é kaka'an Muíseé ne, kuinti'xe nto kó dí, tsí ðivi kuēnta ñā ko é ká'an ñā. ⁴⁷ Ntá tsi tē ñā kuinti'xe nto e xntée na'a ñā ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto tú'ūn kó kuan? —ka'an Jesús.

6

Dā xé'e Jesuu é'xi u'un míl ña'a

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Dā kúvī sá'ā ne, Jesuú ne, kué'en ñā xīo ðiñi míni Galílea, ðivi tsí é kaka'an ñā é Tiberiá ði. ² Ñá te da ðii da dí ñá'a san ntántikin ñá ñā, tsí da xé ñi ñā nuu i e dóo ka'nu é kade ñā, tsí kantavá'a ñā ñā ntánchokuví san. ³ Kúxēe Jesuu rkí ukú ne, da intóo da'na ñā ni ñā ntini'i ñā. ⁴ E dokó sa xée ētsin viko é nátava Xuva kō ñā Israee ñuú Egitō, viko é kanatsu'un ka'nu ñā Israeé san. ⁵ Dā xkókoto Jesuú ne, ñi ñā tsí ñā te da dí ña'a ntántikin ñá ñā ne, kaka'an ñā ni Fēlipe:

—¿Mí'i ntū kíkuuin o é ká'xí un ntí'ntí ña'a san? —ka'an ñā.

⁶ Da ti tsi kaka'an ñā é ntio ñā é kōto nteé ñā Felipe nté koo ka'an ñā. Tsí ñi mí ñā nté koo ví ñā. ⁷ Kaka'an Félipe ni ñā:

—Ntē ñā xee tá'an é ūvi sientu á'ví tañú'u kuiin ō é ká'xi un ntí'ntí ña'a san, kuān té un sín —ka'an ñā.

⁸ Uun ña'a ñā ntini'i ñā, ñá nani Ándree, ení Simuun Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

⁹ —I'a ntisí uun na kudii, na é ni'i ú'ūn tañú'u sēvada ni úvi tsákā san, ntá tsi ¿nté ntu koo vii o sá'a é ñā te da dí ña'a? —ka'an ñā.

¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jesús:

—Ká'an nto ni ñā'a sán, na kūntoo ñā —ka'an ñā.

Tsi dóo vá'ā o nú ité san ne, ikan intóo ñā, vata ū'un míl é da mii tsí ñatí. ¹¹ Kidáa ne, kí'i Jesuu tañú'ū sán ne, dā nakué'e ñā sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ñá, dā tsí'i ñā nta'a ña'a san, ñā ntoo nú ité san. Kuan tsí o dé ñā ni

tsákā sán di. Xé'e ñā vata kaa e kutíi ñā'a san é ka'xí ñā.

¹² Dā kúvi é'xi ntā'a ñā ne, kaka'an Jésuu ni ñā ntini'i ñā:

—Nakuído nto utsi i é ntoó ka vata koo é ñā te neé kate —ka'an ñā.

¹³ Nākuído ñā é ntoó ka ne, uxúvī ká xika útsi tañú'ū san kúvi. ¹⁴ Kidáa ne, dā íni ñā'a san nuu i e dóo ka'nu é idé Jesuu ne, ntáka'an ñā:

—Nuu é ntaā i tsí ñā sā'á ne, divi ñā é kākā'án naa Xuva ko, ñā é kī'xí ñuxiví a —ka'an ñā.

¹⁵ Ntá tsi Jesuu ne, kūtuni ñā tsí ntio ñā'a san ñā é kue'e kuétsi ñā ñā é vii ñā rei. Kidáa né, kii nteé xio ñā ñā'a sán ne, dā kuntáa xtuku ñā rki uku, mí kutuvī mii ñā.

Dā íka Jesuu nú ntúte

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Dā kuáa ne, kúntíi ñā ntini'i Jēsuu nú ntúte san.

¹⁷ Kidáa ne, ñú'u ñā íni tun ntóo san ne, iñi ntú'u ita ntí'xin ñā mé'ñū ntute san é kī'in ñā ñuú Capernau. É dōo kúneé ne, váta xēe Jesuu mí ñū'u ñā. ¹⁸ Kidáa né, dōo ido ntúte san, tsi dóo ntii kainu tatsin. ¹⁹ Dā ku íka tun ntóo san te ū'ún ne, o iñu kilométru ne, íni ñā Jesuu é vē'xí ñā dī'in ñā, kaika ñā nú ntúte san. Dā xee étsin ñā nú tun ntóo san ne, dōo ú'vī ñā. ²⁰ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Ñá ku u'vī nto, tsí xu'u —ka'an ñā.

²¹ Kidáa né, dōo diní ñā tsí kūxéé Jesuu íni tun ntóo san ne, ura tsí xee ñā diñi ntute san mí kī'in ñā.

Ntánantuku ñā'a san Jēsuu

²² Dā tuví teváa sán ne, ñā ñū'u uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ñā tsí ñā ntini'i Jēsuu ne, ntáka ñā divi tsi tun ntóo san ntíko kōo ni'i ñā, ntá tsi ñā ni ñē'e Jēsuu ni ñā.

²³ Nñ dukuan ntánaxee tun ntōo é vē'xí ñuú Tiberia, etsin mi é'xi ñā tañú'ū é nakué'e Tó'o kōo sintiá'vi nta'a Xuva kō.

²⁴ Dā íni ñā'a san tsí xoxó Jesuu ni ñā ntini'i ñā ne, nakú'un ñā tun ntóo san, kue'en ñā ñuú Capernau, kúnantúku ñā Jēsuu.

Tañú'ū é kata'xi ntuvi iña ko

²⁵ Dā nání'i ta'an ña uun xo diñi ntúte sán ne, tsixe'e ña ñā:

—Mastrú, ¿nté ntu ō xee ntó i'a? —ka'an ña.

²⁶ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'án u tsí da ti tsi ntánantuku ntō ko tsí da xe tá'xi ú e é'xi nta'ā nto, ntá tsi ntē ña te ni ñé'e diki nto nuu i e dóo ka'nu e íni nto é idé u. ²⁷ Ñá ku kada tsiñu nto é ni'i nto tañú'ū é kantí'i te ká'xi o. Kada tsiñu nto vata koo é ni'i nto tañú'ū é kata'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi, tsí kaxntii. Táñū'ú sa'á ta'xi ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatii, tsí e xntée Uvā kó ko seu ña —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, tsixe'e ñā'a san ña:

—¿Ntē ntú koo kada tsiñu ntí vatā ó ntio Xuva ko? —ka'an ña.

²⁹ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Sá'a tsiñu é ntio Xuva ko é vii nto: Na kuinti'xe nto ña táxnūu ña —ka'an ña.

³⁰ Kidáā ne, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu nuu i nañé'e ntó nti vata koo é kuinti'xe ntí nto tē íni ntí? ¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu vií nto? ³¹ Uva ata ika kō ne, é'xi ña é nani mānaa ñuu itsí kán. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an é Xuva kō ne, xé'e ñā tañú'ū é vē'xí e dukún kán é ká'xí ña —ka'an ña.

³² Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō: Ñá te Muisee ni ta'xi ña tañú'ū é vē'xí e dukún kán, tsí mii Uvā kó tá'xi ña tañú'ū é nuu é ntaā i é vē'xí e dukún kán. ³³ Tsí tañú'ū é kata'xi Xuva kō né, diví é vē'xí e dukún kán, é kata'xi ntuvi vā'á iña ña ñuxiví sa —ka'an ña.

³⁴ Ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Tá'xi nto ntí tañú'ú tsíkan utén utén ni —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Xu'u e kúvi ú tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á iña nto. Xoó ñā'a, ña é kuntikin í ko ne, nté uun ito ká ña kakin ña. Xoó ñā'a, ña é kakuinti'xe i kó ne, nté uun ito ka ña ítsi ñá ntute di. ³⁶ Ntá tsi vatā ó kaka'án u ni ntō é kuān tē ini ntó ko ne, ntá tsi vata kuintí'xe nto ko. ³⁷ Tsí un ntí'i ñā é

kata'xi Uvā kó ne, nta'a kó xee ña. Xoó ña'a, ña é kantikín ko ne, nté uun ito ña kiñū'u ú ña kí'i kãn. ³⁸ Tsi vé'xi ú e dukún kãn é víi u vatā ó ntio ña é taxnūu ko, ñá tē dikí tsi mií ko víi u. ³⁹ Sá'ā tá'xi ña é víi u: é ña nakunáa u nté uun e xnúu nta'a ña ko, tsí nantōto ntí'i ú ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁰ Tsí Uvā ko ntio ña é na kíní un ntí'i ñá'a sán ko, xu'u é I'xā ñá ne, na kuínti'xe ña ko. Ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōtó u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa —ka'an ña.

⁴¹ Dukuān ne, ká'an ntēé ña Israeé san ña, tsí kaka'an ña é ñi ña kúvi ña tañú'ū é vé'xí e dukún kãn. ⁴² Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña ntu te ña sá'a é Jēsuu, i'xá Josee? Tsí ini o úva ña ni dí'i ñā. Dá kakā'an xkú ña tsí e dukún kan vé'xí ña —ka'an ña.

⁴³ Dukuān ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—E xée o tsí ká'an ntée nto kó ni tā'an nto. ⁴⁴ Xoxó kuvi kuntikín i ko tē ña te Uvá ko táxnuu ña i, vata o táxnuu ña kó di ne, nantōtó u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁵ Tsí vatā ó uve na'a kaka'an ña ka'án naa Xuva ko: “Mii Xuva ko nañē'e ña un ntíi ntíi ña'a san”, ka'an ña. Dukuān né, dā xóo ká ña'a, ña é kateku í ña, é kakutú've i é káka'an Úvā kó ne, kantikín ñá ko di.

⁴⁶ Nté uun xoxo vata kiní i Uva kō. Mii tsí u é vé'xí u nta'a ña é íní u ña. ⁴⁷ Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí xoo ñá'a, ña é kuínti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ⁴⁸ Xu'u é tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á san. ⁴⁹ Tsí uva ata ika ntō ne, e'xí ña manaa ñuu itsí kãn né, dā dúkuan tsi xi'i ña. ⁵⁰ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é ká'xí i tañú'ū é vé'xí e dukún kãn ne, ña kúvi ña. ⁵¹ Xu'u kúvi ú tañú'ū é kántíto é vé'xí e dukún kãn. Xoó ña'a, ña é ká'xí tañú'ū sá'á ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Tañú'ū é tá'xi ú ne, kúñú mií kó kúvi. Ta'xí u kúñú ko é ní'i ña ñuxiví sa ntuvi iña ña —ka'an ña.

⁵² Kidáa ne, tsixe'e tā'an ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo ta'xi ña sá'a kúñu ñā é ká'xi o, é kuān ó kaka'an ñá sa? —ka'an ña.

⁵³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Tē ña ká'xi nto kúnū ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí, tē ña ko'o nto níñi ko dí ne, ña túvi ntuvi vā'á iña nto. ⁵⁴ Tsí xoo ñá'a, ña é ká'xi kúnū kó, nī ña é kō'o níñi ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantoto ú ña ntuvi tē ntí'i ñuxiví sa. ⁵⁵ Tsi kúnū kó ne, ita ntí'xe nto kuvi; níñi ko ne, ntute ntí'xe nto kúvi. ⁵⁶ Xoo é ká'xi i kúnū kó, nī é kō'o níñi ko ne, nuu ña nimá ko ne, nuu ú nima ñá di. ⁵⁷ Uva kō, ña táxnūu kó, iō ntuvi iña ña. Dukuān né, iō ntuvi iñá ko kuenta iña ña. Xoo é ká'xi i kúnū kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ñá kuenta iñá ko. ⁵⁸ Kaka'án u kuenta iña tañú'u é vē'xi e dukún kán. Táñú'u sa'á ne, ñá te vāta kaa manaa e é'xi ñata ntō, ña intóo kídaā, tsí dā dúkuan tsi xi'i ña. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ká'xi tañú'u sa'á ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi —ka'an ña.

⁵⁹ Sá'a kākā'an Jéssu dá nañé'e ña ña Israeé san má vi'i mí ntánataká nuu ña ñuú Capernau.

Tū'un e nté koo ni'i ko ntúvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi

⁶⁰ Dōó titín ña ntántikin ñá ne, dā téku ña sá'a ne, ntáka'an ña:

—Dōo vi'xín o tú'ūn sa'a. ¿Xoó ntu kutíi i é ki'in diki i? —ka'an ña.

⁶¹ Kūtuni Jéssu tsí ña ni xkúntee iní ña é kākā'an ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Ñá xkúntee iní ntu nto é kākā'án u san? ⁶² ¿Ntē ntú koo kuvi tē ini nto ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí, te kúntáa u e dukún kán mí'i e dúkuān tuví u? ⁶³ Tsí Espíritū sán ne, divi ñá é káta'xi ña ntuvi iña ko. Ña kuntito ó te da mii tsí kúnū kō. Tū'un é kākā'án u ni nto ne, divi é vata kaa espíritū é kata'xi ntuvi vā'á iña nto. ⁶⁴ Ntá tsi iō ntó ne, ña ntákuinti'xe nto é kākā'án u —ka'an ña.

Tsí iní Jéssu nte dí'na xoo é kuintí'xe i ña ne, xoo é nadíko i ñá di. ⁶⁵ Kaka'an ña:

—Dukuān é kākā'án u ni nto dí'na tsí xoxó kuvi kuntikin i ko tē ña te Uvá ko tá'xi ña i —ka'an ña.

⁶⁶ Nté ntūvi tsikán ne, dōó titín ña ntántikin ña, kii nteé xio ña ña. Nǎ nī kántikín ka ñá ña. ⁶⁷ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ña é uxuvi ñá'a, ña ntántikin ña:

—¿Ncho ki'in ntú nto di? —ka'an ña.

⁶⁸ Nantíko kōó Simuun Pedru, kaká'an ña:

—Xoó ka ntu é kuntikín ntí, tsi tú'un ntō né, ñá'í é kata'xi ntuvi vǎ'á iñá ntí ntii dañu ntūvi. ⁶⁹ Ntí'í ne, é kuínti'xe ntí, é ñni va'á ntí di tsí ñá'í ntō é Cristu nto, ña e dōó va'á nuu Xuva ko.

⁷⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Vá ñā ntu te ni nakaxnúu ú nto, é uxuvi ñá'a nto? Ntá tsi uun ña'a ntō ne, e ña vá'a kúvi nto —ka'an ña.

⁷¹ Kaka'an ñá iña Júda Iscariote, i'xá Simuun. Tsí ñá'í ñā é diko ña Jēsuu rkontūvi, kuān té kaduku ntée ña uxuvi ñá'a, ña ntini'i ñā san.

7

Nǎ ni kuínti'xe ení Jesuú san ña

¹ Dā kúvi sǎ'ā ne, ika Jesuu ñuú Galilea. Nǎ ni ntio ká ña kǎ'in ña ñuú Judeá san, tsí ncho ka'ni ña Israeé san ña.

² Dóko sǎ xee ntúvi e ntáde ña Israee víko é kǎnú'u ña vi'i xo'lo. ³ Dukuān ne, ntáka'an ení Jesuu ni ña:

—Nǎ ku kutūvín i'a. Kuē'én ñuú Judea vata koo é na kǎni ña ntini'i o san núu i é kaden. ⁴ Tsí te xōo ñá'a ntio ña é kutuví ditó ña ne, ñá tē neé ka vii xu'ú ña. Tē ncho viin nuu i e dōó ka'nu ne, kuē'en mí kǎni ñá'a san o é da kaniñ ñūxivi —ka'an ña.

⁵ Nté ení ñá ña ni kuínti'xe ña ña. ⁶ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Váta xēe ura iñá ko, ntá tsi ñá'í ntō ne, kuvi vií nto da nēé ka ura nee iña é ntio nto vii nto. ⁷ Nǎ te nēe nuu i kainchu'vi ñá'a nto. Ntá tsi xu'ú ne, dōo ntáin chu'vi ñá ko, tsí da xé kaka'an ntáa ú ni ñā nee é kǎni kaa ntáde ña. ⁸ Kue'én ntó viko san. Xu'ú ne, ñá kǎ'in u vevii, tsí vata xee úra iñá ko —ka'an ña.

⁹ Dā kúvi ka'an ña sǎ'a ni ñā ne, ítví ka ña ñuú Galilea.

Dā kue'en Jesús viko

¹⁰ Ntá tsi dā kue'en éni ña viko sán ne, da rkontúvi kíi ña, kue'en ñá di. Ntá tsi ña ni ñe'e ditó ka ña, tsí diin diin sá kue'en ña. ¹¹ Ntánantukū ña Israeé san ña mí kakuvi viko sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū tuví ñatíi tsíkan? —ka'an ña.

¹² Dōo ntáka'an ñá'a san kuénta iña ña. Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ñatíi tsikán ne, dōo va'á ña'a ña.” Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ñá'á ni san. Kūdii kaéni nta'ví ña ña'a”, ka'an ña.

¹³ Ntá tsi xoxó ni ká'an ntée i ñā mé'ñu ñā'a san, tsí u'ví ña ña Israeé.

¹⁴ Dā kúdava viko sán ne, kúkí'ví Jesuu íni ukún kan, eni ntu'u ñā nañé'e ñá ña'a san. ¹⁵ Koó dā kúdu'va ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Nté kuān nte íni ntú ña sá'a? Tsí ntē ña ni naku'á'a ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—É kanañé'é u ntó ne, ñá te díki míi ko kaki'xi, tsí iña ña táxnuu ko. ¹⁷ Tē xoó ntio i é vii i é ntio Xuva kō ne, kutuni ñá te nta'a Xuva ko vē'xi é kanañé'é u san, o te díki míi ko katavá u. ¹⁸ Xoo é katavá i díki míi i é káka'án ne, da ti tsi kanantuku ñā é vā'á iña mii ña. Ntá tsi xoo é kanantuku i é vā'á iña ña táxnuu i ne, kaka'an ña é nuu é ntaā i. Ná tē nee iña é kīni kaa nuu nima ña.

¹⁹ ¿Vá ña ntu te ñi'ntō e tá'xi Muisee lei? Ntá tsi nté uun nto ña ntáde ntaa nto é ūve na'a. ¿Nté kui ntánantukū nuu iní ntu nto nté koo ka'ní nto ko? —ka'an ña.

²⁰ Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña vá'a ntu nuu nima o! ¿Xoó ntu ncho ka'ní i o? —ka'an ña.

²¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Uun kudii núu i é idé u ne, un tsi da ntákudu'va nto.

²² Muiseé ne, náñé'e ñá nto vatā xkoó ini nto é tē'nté un siin kúñū é íxi nto. (Ntá tsi ña te Muísee ni xtuví ña kuān xkoó ini nto, tsí uva ata ika kō, ña intóo nte kidaa.) Ntō'ó ne, kuān te ntuvi iō dá'na, kae'nté nto é íxi í'xa tíi san.

²³ Tē kuvi te'nte é īxi í'xa tií san ntuvi é iō dá'na vata koo é kāda ntaa nto lei Muísee ne, ¿nté kui ntákudiin ntu nto ní ko e ntavá'a ú ñatí san kanī kúñu ñā ntuvi dá iō dá'na? ²⁴ Nā ku kā'an ntée nto ña'a san dá dotō tsí ntaíni nto ña, ntá tsí te kā'an ntó iña ña'á san ne, koto vá'a nto nee iña é ntáka'an nto —ka'an ña.

Kaka'an Jesúsú mí vē'xí ña

²⁵ Ió ña ñuú Jerusaleén san éni ntu'u ñā tsíxe'e ta'an ñā: —¿Vá ña ntu te ñá sá'a é ntánantuku ñā'a san é ka'nī ñá ña? ²⁶ Un kaa ña ntitsi ña, kaka'an ñá ni ñā'a san, ntá tsi nté xoxo kaka'an í ni ñā. ¿Tē kuiní ntu ña tsiñu i san é ñi'ntí'xe ña é Cristu ña? ²⁷ Xo'ō ne, ini ntú ku ō mí'i vē'xí ña sá'a. Tsí te vē'xí Cristú ne, nté uun xoxó ini i mí'i kii ña te vē'xí ña —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña mí kanakuā'a ña ña'a san ini ukún ña Israee:

—Te ini ntó ko ne, ini nto mí'i vē'xí u. Ntá tsi ña te ni ki'xí u é mií ú ntio ko, tsí ña kaka'an é nuu é ntaā i san táxnūu ña ko. Nto'ó ne, ntē ñá ini ntó ña. ²⁹ Ntá tsi xu'ú ne, iní u ña, tsi íkan vē'xí u mí tuví ña ne, ñi'ntí'xe ña e táxnūu ña ko —ka'an ña.

³⁰ Kidáā né, ncho tñin ña ña, ntá tsi nté uun xoxo ni tñin ntá'a i ña, tsí vata xee tá'an ura iña ña. ³¹ Ntá tsi ña te da díí ña kuíntí'xe i ña ne, ntáka'an ña:

—Tē xee ñá táxnūu Xuva kō ne, ¿vá kūvi ntu víí ña e díí ka kue'e núu i e dóo ka'nu vatā ó de ña sá'a? —ka'an ña.

Ncho tñin ña fariseu Jesúsú

³² Tēkú ña fariseu e ntáka'an ñá'a san iña Jesúsú. Ña fariseu ni dútu ñá odo nūú san ne, tēé tsiñu ña ña mau ukun é tñin ña Jesuu. ³³ Kidáā ne, kaka'an Jesúsú ni ña:

—Uun da'na sá kutúví u ni ntō dá ntaā ú, kínakutúví ú nī ña táxnūu ko. ³⁴ Dōó nantuku ntō ko, ntá tsi ña naní'i ntó ko. Ntē ña kuvi xée nto mí kíkutúvi u —ka'an ña.

³⁵ Kidáā né, éni ntu'u ña Israee san ntátsixe'e ta'an ñā: —¿Mí'i ntu ntēé kíkutúví ña sá'a é ña kuvi naní'i ko ña? ¿Vá kī'in ntú ña xio ñuú san mí kaintóo xaa tātá ña

Israeé? ¿Vá ikan ntu kī'in ña, kinakuá'a ña ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō san? ³⁶ ¿Nee iñá ntu kani tú'un é kākā'an ña: “Nantuku ntō kó, ntá tsi ña naní'i ntó ko, tsi ña kúvi xēe nto mí kutúví u”? —ka'an ña.

Ntute vā'a é ña katú'u

³⁷Ntuvi da inú kava viko ka'nu sán ne, nákuntĩsí Jesuu, kaká'an ña:

—Tē xoo é kaitsi i ntúte ne, na kī'xi ña mí tuví u, na kō'o ña. ³⁸Tsí vatā ó uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō ne, xoo é kuinti'xe i kó ne, nima ñá kene ntute vā'a é ña katú'u nté un sín —ka'an ña.

³⁹Kaka'an ñá kuenta iña Espíritū Sántū é kunūu ña nima í xoo é kuintí'xe i ña. Tsí vata ta'xi Xúva kō Espíritū Sántū san, tsí vata ntáa Jesuu e dukún kán.

Dā kii nteé xio ña'a san

⁴⁰Ió ña'a san, da téku ña é kākā'an ñá ne, ntáka'an ña: —Ña sāl'á ne, ña ka'án naa Xuva ntí'xe ko ñā, ña kaka'an tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁴¹Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sāl'á ne, Cristu ña —ka'an ña.

Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—¿Vá ñūú Galilea ntú sa ki'xi Cristu? ⁴² ¿Ñā ntu te uve ná'a kaká'an tsí Cristú ne, tatá vi'i Davii ña? Ki'xi ña ñūú Beleen, tsí ikan ñūú Davii —ka'an ña.

⁴³Dukuān ne, kii nteé xio ña'a san kuénta iña Jesús. ⁴⁴Iō ñá ne, ncho kī'in ni'i ñá ña viutun, ntá tsi nté uun ña ña ni kene iní ña tñn ña ñā.

Ñá ni kuintí'xe ña tsiñu i san Jesús

⁴⁵Nāxee mau ukun mí ntoo dutu ñá odo nūú nī ña fariseú san ne, tsixe'e ña māu ukún san:

—¿Nté kui ña ni kántēka ntu nto ña? —ka'an ña.

⁴⁶Máu ūkún san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ito vata tekú nti xoó kaka'an í vatā ó kaka'an ñá tsikan —ka'an ña.

⁴⁷Kidāā ne, ntáka'an ñá fariseú san ni nā:

—¿Vá éni nta'ví ntu ña nto di? ⁴⁸ ¿Vá ntákuinti'xe ntu ña odo nūú iña nto ni ña fariseú san? ⁴⁹ Ntá tsi ña'a, ña e ñá iní leí san ne, da mií é ni'i ña é kuntēka é kīni kaa ña —ka'an ña.

⁵⁰ Nicodemu, ña é ixkoto ní'ni Jesuu dá kuāā ne, ña fariseu ñá di ne, kaka'an ñá ni tā'an ña:

⁵¹ —¿Vá kaka'an ntu leí san é dotō tsi dá'vi o kuētsí ka'nu ña'a san te vata kiní o nee iña é kade ña, tē nté o kaka'an ñá di? —ka'an ña.

⁵² Nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—¿Vá ña Galilea ntú nto di? Nākua'a ixi nto é ūve na'a é kāka'an Xúva kō, tsí ñuú Galileá san ne, nté uun ña'a é ka'án naa Xuva ko vata túvi ditó ña —ka'an ña.

⁵³ Kidáā né, nādita ña itsi ña xe un xé un ñā, kunú'u ñā nú vi'i ñā.

8

Ñadī'í kini kaa

¹ Ntá tsi Jesuú ne, kué'en ñā ti'i i má Tun Ōlivu kan. ² Dā tuví utun sán ne, nee xtúku ña má ūkún kān. Un ntíí ntíí ña'a xee xtúku ña mí tuví ña. Ítūvi tixi ñá ne, dá kanakuā'a ña ña'a san.

³ Mastrú lei ni ñá fariseú san ne, xée ñā mí tuví Jesuú ne, nteka ña uun ñadī'í, ña é natúvi, ña é nuu ni'i uun ñatíí é ña te divi xii ña. Xntitsi ñá ñadī'í san mé'ñū ña'a sán ne, ⁴ kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastrú, ñadī'í sa'á ne, natúvi ña é kade ña é kini kaa ni ñatíí san. ⁵ Kaka'an lei Muísee tsi kué'e xuu o ña'a, ña kuan ó ntáde san. Divi ntō ni, ¿nté ka'an nto? —ka'an ña.

⁶ Da ti tsi ntáka'an ña é kōto nteé ña ña vata koo é ni'i ña uun núu ī é tsí'i kuétsi ña ña. Ntá tsi Jesuú ne, ítuvi tixi ñá ñu'u kan ne, dā ká'u ña rkínta'a ña nú nte'ú san, é vata tsi tē ña ni tekú ña. ⁷ Ki'in itō tsíxe'e ña Jesuú ne, da kidáa ne, nākuñi ñá, kaka'an ña:

—Xoó ña'a, ña é ña tuvi kuétsi ī ne, dí'na ña na kani ntu'u ña nak'ín ñá xuú san —ka'an ña.

⁸ Nákutitixi xtúku ña ne, dā ká'u xtúku ña nú nte'ú san. ⁹ Dā téku ña'a san sá'a ne, eni ntu'u ñā ntáka ña kui uun kui uun ña. Di'na tsi ñatā san ntáka ña. Dā kúvi ne, koó da mií sá Jesuu ntií koó ña ni ñadī'í san. ¹⁰ Kidáā ne, nákuntitsí Jesuu, kátsixe'e ñá ñadī'í san:

—¿Mí'i ntū ntāñí ka ña katsi'i kuétsi o? Nté uun ká xoxó katsi'i kuétsi ká i o —ka'an ña.

¹¹ Ñadī'í san ne, nantíko koó ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ká ña, Mastru —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nté xu'ú ña tsi'i kuétsi ú o. Kuē'én ve ne, ña ku ídēn ka é kīni kaa —ka'an ña.

Jesúu ne, ña e kaxi'í nuu ña ñuxiví a

¹² Kidáā ne, kaka'an xtúku Jéssuu ni ñá'a san:

—Xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxi'í nuu ñuxiví sa. Xoo é kuntikín í ko ne, ña káka mí nēe, tsí naxi'í nuu ú itsi ntuvi ña ña —ka'an ña.

¹³ Dukuān ne, ntáka'an ñá fariseu ni ña:

—Xo'ōn né, da ti tsi kaka'an kuénta ña mí o. É kāká'án ne, ñá tē neé nuu á'vi —ka'an ña.

¹⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Kuān te xu'ú kantada ntaa ú kuenta ña mií ko ne, ntá tsi nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō. Tsí iní u mí'i vē'xi ú ne, iní u mí'i kī'ín u ñi. Ntá tsi ñi ni nto ne, ntē ñá iní nto mí'i vē'xi ú, ntē ñá iní nto mí'i kī'ín u ñi. ¹⁵ Nto'ó ne, ntádē kú'vē ntó vatā ó ntádē kueni ña ntoo ñuxiví sa, ntá tsi xu'ú ne, nté uun ña'a ña kade kú'vé u nté o de ña. ¹⁶ Ntá tsi tē dí kadā kú'vé u ne, vá'a koo kadā kú'vé u ñi, tsí ña te da míi tsi ú, tsí ntuví u Uvā kó, ña táxnuu ko. ¹⁷ Uve na'á lei nto tsí te ūvi ña'a ntada ntaa ña é dadíi tsi ntáka'an ñá ne, nuu é ntaā i e ntáka'an ña. ¹⁸ Xu'ú ne, kúvi ú uun é ntada ntaa u ñá ko ne, Uvā kó, ña táxnuu kó ne, ña ña kúvi ūvi ña —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, tsixe'e ñā'a san ña:

—¿Mí'i ntū tuvi úva o? —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Nto'ó ne, ñá ìni ntó xoo ñá'a ú ne, ntē ñá ìni nto xoo é Úvā ko. Tē dí ìni ntó ko ne, ìni nto Úvā kó ði —ka'an ña.

²⁰ Sá'a kākā'an Jésuu dá kanakuā'a ña ña'a má ūkún ña Israee, mí ñu'u vá'a etún diu'un iña ukun. Ntá tsi xoxó ni t̄ñ i ña, tsí vata xée úra iña ña.

“Mí k̄'ín u ne, ña kúvi k̄'ín nto”

²¹ Kaka'an xtúku Jesuu ni ñá'a san:

—K̄'ín ú ve ne, nantuku ntō ko, ntá tsi ðivi ntō ne, kúvi nto kuenta iña kuétsi nto. Tsi mí k̄'ín u ne, ña kúvi k̄'ín nto —ka'an ña.

²² Ña Israeé san ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—¿Vá ka'ni mii ntú ña kúñu ñā é kuān ó kaka'an ña tsi mí k̄'ín ñá ne, ña kúvi k̄'ín o? —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nto'ó ne, ñuxiví sa ntoo nto. Xu'ú ne, e dukún kan v̄'xí u. Nto'ó ne, ña'a ñuxiví sa nto. Ntá tsi xu'ú ne, ñá tē ña ñuxiví sa u. ²⁴ Dukuān é kuan ō ka'án u ni ntō tsí kúvi nto kuenta iña kuétsi nto. Tsí tē ña kuinti'xe nto kó é ðivi ú ne, da mií é kúvi nto kuenta iña kuétsi nto —ka'an ña.

²⁵ Kidáa né, tsixe'e ña ñā:

—¿Xoó ña'a ntun ðiv̄n kuan? —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nté ði'na kaka'án u ni ntō. ²⁶ Dōó tit̄n nuu i é ntio koo ka'án u ni ntō: nee ñá'a nto, nte ntāa nto ði. Ntá tsi ña táxnūu kó ne, ðivi ñā é kākā'an ña é nuu é ntaā i. Tū'un é kākā'án u ni ntō i'a ñuxiví sa ne, ðivi e téku ko é kākā'an ñá n̄i ko —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi ña ni ñé'e ðiki ña te kaka'an ñá iña Xuva ko.

²⁸ Dukuān ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Tē náxkaa dukun ntó ko, xu'u é v̄xkúvi ú ñatí' ne, da kidáa kutūni nto tsí ðivi ntí'xe u. Kutuni ntó tsí ña te neé kade u é ðiki mií ko. Tsí vatā o nañé'e Úvā kó ko ne, dukuān ó kaka'án u ni ntō ði. ²⁹ Tsí ña táxnūu kó ne, nuu mé'ñu nuu dava ñā ko. Nté uun ito vata xtuví mii ñá ko, tsí nguentúvi kade ú nee iña é ntio ña.

³⁰ Dā ka'an Jésuu sá'a ne, dōó tit̄n ña'a kuinti'xe ña ña.

I'xá Xuva ko n̄i ña ntáde tsiñu iña kuétsi san

³¹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ñá Israee, ña kuínti'xe i ña:

—Te kāda ntaa nto tú'ūn kó ne, kuvi kuntikin ntó ko.

³² Kiní nto nee iña é nuu é ntaā í ne, ña ña é nakāka xaa nto —ka'an ña.

³³ Ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Nti'í ne, tatá vi'i Abraán nti. Nté uun ito vata kada tsiñu nti é kuétsi iña tuku ñá'a. ¿Nté kuān ó kaka'an nto é nakāka xaa nti? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō: Xoo é kade i kuétsi ne, ntáde tsiñu ña iña kuétsi san. ³⁵ Ña kade tsiñu sán ne, da tuví taan ña nú vi'i tó'o ñā. Ntá tsi i'xá san ne, nguentúvi tsi tuví ni uva ī. ³⁶ Dukuān né, te xū'u é ī'xá Xuva kō ú nakāka xaa ú nto ne, kaka xaa nti'xe nto. ³⁷ Iní u tsí tatá vi'i Abraan nto. Ntá tsi ntánantuku ntō nté koo ka'ní nto ko, tsí ña ntío nto kuínti'xe nto tú'ūn é kāka'án u ni ntō. ³⁸ Xu'ú ne, kaka'án u nee iña é iní u iña Uvá ko. Ña ña ntō ne, ntáde nto nee iña é iní nto iña uva ntó ña —ka'an ña.

³⁹ Ntáka'an ñá ni ñā:

—¡Nti'í ne, Abraan úvā nti! —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaka'an ñá ni ñā:

—Tē dí nuu é ntaā ntí'xe i é i'xá Abraan ntó ne, ntáde nto vatā o dé Abraán san. ⁴⁰ Ntá tsi ntánantukū nuu iní nto nté koo ka'ní nto ko, xu'u é kāka'án u ni ntō é nuu é ntaā i e téku ko é kāka'án Xúva kō. Abraán ne, nté uun ito ña ni íde ña sá'ā. ⁴¹ Nto'ó ne, ntáde nto vatā o de úva mii ntō —ka'an ña.

Kidáā ne, ntáka'an ña:

—¡Nti'í ne, ña te ī'xa nta'ví nti! tsi úun tsi uvā ntí, ña ña é Xuva kō.

⁴² Kaka'an Jésuu ni ña:

—Tē dí ña ña uva nti'xe nto Xuva kō né, kuinima ntó ko tsí ña ña ña vé'xi u é tūví u vevii. Ñá te kuétsi iña mii ko vé'xi u, tsí ña ña táxnuu ña ko. ⁴³ ¿Nté kui ña kúvi ntu kí'ín ña ña tú'ūn ko? Tsí da xé ña ntío nto kiní nto é kāka'án u ni ntō. ⁴⁴ Nto'ó ne, nta'a uva ntō, tó'o e ña vá'ā san vé'xi nto. Tsí ncho víí nto nee iña é ntio i. Ña ña né,

dukuan tsí ó kae'ní ña'a nte ntúvi dí'na. Ná te ini ka'an tú'un é nuu é ntaā i, tsí ntē ña tuvi é nuu é ntaā i nuu nima i. Dá kakā'an dóveté ne, nima mí i kākene é kaka'an. Tsi dóo vete ne, kuān ó kanañē'e i'xá i dí. ⁴⁵ Ntá tsi xu'ú ne, é nuu é ntaā i kaka'án u ni ntō, ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuinti'xe nto ko é kaka'án u. ⁴⁶ ¿Vá iō ntú nto, uun ña'a ntō, é kūvi nañē'e ntó ko mí kō'xó ntee u? Te kaka'án u é nuu é ntaā í ne, ¿nté kui ña ntákuinti'xe ntu nto ko? ⁴⁷ Xoo é kāduku ntée i Xuva kō ne, kaini ña tú'un Xuva kō. Ntá tsi nto'ó ne, ña ntátekú nto, tsí ña te Xuva ko ntáduku ntée nto —ka'an Jéssu.

É dukuān tuví Cristu dí'na dá kaku Abraan

⁴⁸ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san ni ñā:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é kaka'án ntí tsí ña ñuú Samaria nto, tsí nuu é ña vá'ā sán nima nto —ka'an ña.

⁴⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Nté uun é ña vá'ā san ña tuvi núu nimá ko. Xu'ú ne, kaiko ñu'ú ú Uvā ko, ntá tsi nto'ó ne, ña ntío nto kuiko ñu'u ntō ko. ⁵⁰ Ná te xū'u ntío ko é kada ka'nu ñá'a sán ko, tsí iō xoó ntio i é kuān koo. Dívi ñā kada kú'vē ña. ⁵¹ Nuu é ntaā i é ká'án u ni ntō: Xoo é kāda ntaa i tú'un é kaka'án u ne, ñá kūví ña —ka'an ña.

⁵² Kidáā ne, ntáka'an ñá Israee ni ñā:

—É ini ntí'xe ntí ve tsí nuu ntí'xe é ña vá'ā sán nima nto. Abraán san ni un ntí'í ña ka'án naa Xuva kó san ne, xí'i ñā ne, ¿nté kui dívi nto kaka'an ntó é ña ní'i ntí doxi'í san te kāda ntaá ntí tú'un ntō? ⁵³ ¿Vá díí ka ntu ka'nu ña'a nto é vata kaa uvatā ntí Abraan? Dívi ñā ne, xí'i ña, ni un ntí'í ña ka'án naa Xuva ko. Dívin né, ¿neé ntu ña'a kúvin kuan, te kuīni o? —ka'an ña.

⁵⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē dí xu'u ka'án u tsi dóo ka'nu ña'a ú ne, ñá vādá kadiá'vi tú'un ko. Ntá tsi Uvā kó kaka'an ña tsi dóo ka'nu ña'a ú, dívi tsi ñā é ntáka'an nto é Uva nto ñā dí. ⁵⁵ Ntō'ó ne, ñá ini ntó ña, ntá tsi xu'ú ne, iní u ña. Tē dí ka'án u e ñá iní u ñá ne, kantaku vēte ú vatā ó de nto. Ntá tsi ini ntí'xé u ña ne, kade ntaá u é kaka'an ña. ⁵⁶ Dōo diní uvata

nto Ábraan tsi dóo ncho kiní ña ntuvi é xēé u ñuxiví a. Dā ini ña ne, ñá tē nté kaa diní ña —ka'an Jesús.

⁵⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá Israeé san ni ñā:

—Ntē vata xéen uvi díko u'xi kuia ó ne, ¿é kakā'án sa xkun e ínin Ábraan? —ka'an ña.

⁵⁸ Kaka'an Jesús ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. É dukuān tuví u di'na dá kaku Ábraan —ka'an ña.

⁵⁹ Kidáā né, īdo ña Israeé san xuu é kuē'é xuu ña ñā, ntá tsi Jesuú ne, ntii xu'ū ñá ini ukún kān ne, dá kuē'en ña.

9

Dā ntavá'a Jesuu úun ña'a, ña e dúkuan kuāa da káku

¹ Dā ita ntí'xin Jesuú ne, ini ña uun ñatíí, ña e dúkuan kuāa da káku. ² Ña ntini'i ñā né, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui e dúkuan kuāá ña sa'a nté da káku ña? ¿Kuetsí mii ntu ñā né, o kuetsi úva ña, o kuetsí di'i ñā? —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Nté uun ña, ña túvi kuetsi ña. Tsi kuaā ña é da ti tsi na kini ña'a san nee iña é kúvi víí Xuva ko iña ña. ⁴ Vevii é ntuvi né, na ntí'í o tsiñu iña ña é táxnūu ko. Tsi nté uun xoxo kúvi kada tsíñu ká i tē kunee. ⁵ Vevii é tuví u ñuxiví a ne, xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxi'í nuu ñuxiví sa.

⁶ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ēti ña dī ña ñu'u kān ne, de vá'a ña un síin ntó'xō san, dá nakutsi núu ña nuu á ña kuāá san, ⁷ kaka'an ñá ni ñā:

—Kuē'én, kukī'tín ve mí ñu'u vá'a ntute Silueé san —ka'an ña.

(Tū'ún Silueé san ne, kani tú'un E Táxnūu Ña.)

Kué'en ña, kúkití ña. Dā ntíko kōō ñá ne, é nāxi'í nuu ña. ⁸ Kidáā ne, ña ntoo etsin nú vi'i ña kān, ñá ini é kuaā ñá ne, ntátsixe'e ta'an ñā:

—¿Vá ña ntu te ña sa'a é xkūtúvi ña, kaikan ñá diu'un ítsi kān? —ka'an ña.

⁹ Iō ñá ne, ntáka'an ñā:

—Diví ntí'xe ñá sa'a —ka'an ña.

Iō ñá ði ne, ntáka'an ña:

—Ñá'á ni san, ntá tsi vata te kuan ito ñā —ka'an ña.

Ntá tsi mii ña kakā'an ña:

—Dīvī ú xu'u —ka'an ña.

¹⁰ Kidāā ne, tsixe'e ñā'a sán ña:

—¿Nté kui kúvin ntun nákoton ve? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Ñatíí, ñá nani Jēsuú ne, de vá'a ña ntó'xō sán, dā xntá'a ña ntuxnūú ko, dá kakā'an ñá nī kó: “Kuē'én, kūkitin mí ñu'u ntute Silueé san”, ka'an ña. Ñé'e ntí'xe ú ne, dā kúvi kítí ú ne, ura dú'va tsi i nákotó u —ka'an ña.

¹² Tsixe'e ña ñā kídaā:

—¿Mí'i ntū tuví ñatíí tsikan? —ka'an ña.

—Ñá iní u mí'i tūví ña —ka'an ña.

Dā dóo tsixe'ē ña fariseu ñá naxi'í nuu í san

¹³ Kuē'en n'íi ña ña kuāá san, ña naxi'í ntuxnūú i, mí ntoo ña fariseu. ¹⁴ Tsí ntuvi iō dá'na da de vá'a Jesuu ntó'xō é nakutsi núu ña ntuxnūú ña kuāá san. ¹⁵ Kidāā né, tsixe'ē ña fariseu ña nté o naxi'í ntuxnūú ña. Kaka'an ñá nī ña fariseu:

—Ntō'xo xntá'a ña ntuxnūú ko. Dā kítí ú ne, nāxi'i nuú ko —ka'an ña.

¹⁶ Kidāā ne, iō ñá fariseu, kaká'an ña:

—Ñá te nta'a Xuva ko vē'xí ña tsikan, tsí ña kaíko ñu'u ña ntūvi dá iō dá'na —ka'an ña.

Ntá tsi iō ñá ne, kaka'an ña:

—¿Nté ntu koo kuvi víí ñá iō kuetsí i uun nuu i e dóo ka'ñu vatā o dé ña tsikan? —ka'an ña.

Ñā te úun tsī ntādē kuení ña. ¹⁷ Tsixe'e xtūku ña ña ntuvá'a san:

—¿Nté o dé kuení o iña ña é nakaan ntuxnūú o san? —ka'an ña.

Kaka'an ñá tsikan:

—Xu'ú kuiní ko ne, ña kaka'án naa Xuva ko —ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi ña Israeé san ne, ña ni kuintí'xe ña tē nuu é ntaā i é kuaā ña, ntá tsi é kainí ña ve, dá ntē kána ña uva ña ni ði'í ñā, ¹⁹ tsixe'e ña ñā:

—¿Vá divi ntu i'xā ntó ña sā'a? ¿Ntāa ntu ká'an nto e dúkuan kuāa ña nté da káku ña? ¿Nté ntu o kúvi náxi'i nuu ña ve? —ka'an ña.

²⁰ Kidáa ne, kaka'an úva ña ni dí'i ñā:

—Iní nti tsí i'xá nti ña ne, dukuan kuāa ña nté da káku ña. ²¹ Ntá tsi ná iní nti nte o kúvi náxi'i nuu ña ve. Ntē ñá iní nti xoo nákaan i ntuxnúú ña. Tsixe'e nto ñā, tsí e dukún kuia ñá ne, kuvi ka'an míi ña ni ntō.

²² Kuan o ka'an úva ña ni dí'i ñā, tsí da xe ú'vī ñá ña Israeé san. Tsi ntánatíin ña Israeé san te xōo ñá'a é ká'an ña tsí nuu é ntaā i é Xuva kō táxnuu ña Jesuú ne, natavá ña ña ini ukún kán. ²³ Dukuān é kuan o ka'an úva ña ni dí'i ñā tsí e dukún kuia ñá ne, é kuvi ka'an míi ñā.

²⁴ Kāna xtuku ña ña náxi'i ntuxnúú i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō. Iní nti tsí ña tsikán ne, iō kuetsí ña —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōo ñátíi san, kaka'an ña:

—Ñá iní u te iō kuetsí ña o ña'a, ntá tsi é iní u ne, kuāá u nte dí'na, ntá tsi vevíe ne, é kainí u ve —ka'an ña.

²⁶ Tsixe'e xtuku ña ñā:

—¿Neé ntu dé ni'i ña o dā nákaán ña ntuxnúú o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—É kākā'an ntú ku ú ni ntō. Ntá tsi ntē ña ni ide ntó ko kuenta. ¿Nté kui ntio ntu nto é ka'an xtúku ú ni ntō? ¿Vá ncho kuntikín ntú nto ña dí? —ka'an ña.

²⁸ Kidáa ne, náu'vī ñá ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—Xo'ōn né, kuntikín ñá tsíkan. Ntí'i ne, Muisee ntán-tíkín nti. ²⁹ Iní nti tsí Xuva kō ká'an ñá ni Muiseé, ntá tsi ñá tsikán ne, ntē ñá iní nti mí'i vē'xí ña —ka'an ña.

³⁰ Nantíko kōo ñátíi san, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Mpá! ¿Nté o ntu e ñá iní nto mí'i vē'xí ña? Tsí divi ñā ne, nakaán ña ntuxnúú ko. ³¹ Ini ntú ku o tsí Xuva kō ne, ñá kaini ña ñá iō kuetsí i, tsí da ti tsi ña é kanuu iní i ña, nī ña é kade ntaa é ntio ña. ³² Nté uun ito vata tekú ko ñā ña é kakuvi nakaan ntuxnúú ña e dúkuan kuāa nté da

káku. ³³ Tē dí ña te nta'a Xuva ko ni kī'xi ñá ne, ñá tē neé kuvi víi ña —ka'an ña.

³⁴ Nantíko koō ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Xo'ōn é iō kuetsí o nté da kákun ne, ntio sá ku o é nakuā'an ntí ve —ka'an ña.

Kidáa ne, kíñu'u ña ña ini ukún kán.

Ña é ña ntaíni iña Xuva ko

³⁵ Tēkú Jesuu é kíñu'u ña ñatí san. Dā nání'i ta'an ñá ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kākuinti'xe ntu o ña vexkúvi ñatíi? —ka'an ña.

³⁶ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Ká'an nto nī ko xoo ñá'a, vata koo é kuīnti'xe kó ña —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—É inin ña. Diví u é kāka'an ní'in vevii —ka'an Jēsuu.

³⁸ Kidáa ne, nākunchiti ntāa ña nuu Jēsuu, kaka'an ñā:

—Kakuinti'xe ko é nto'o é Tó'o kō —ka'an ña.

³⁹ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:

—Xu'ú ne, vé'xī ú ñuxiví a é kadā kû've u, vata koo é na kiní ña kuāa san ne, vata koo é ña kiní ka ña é vā'á ntuxnúu i san —ka'an ña.

⁴⁰ Ió ña fariseu, ña ntáñi étsin ne, tēkú ña dá kakā'an ñá sá'á ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ntí'í ne, ¿vá kuaā ntú nti dí? —ka'an ña.

⁴¹ Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Tē dí kuāa ntí'xe nto ne, ña túvi kuetsí nto. Ntá tsi ntáka'an nto tsi kainí nto. Dukuān né, iō kuetsí nto —ka'an ña.

10

Paxtú san ni lē'ntu ña

¹ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō: xoó ña'a, ña é dotō tsí kakí'vi ini aku mí ñū'u le'ntú san, tē ña té xi'i kan kukí'vi ña ne, ña du'u ña. ² Ntá tsi ña é kakí'vi xi'i kán ne, divi ñā é paxtu ntí'xe ña. ³ Ña nteé nta'a i xi'i áku sán ne, nakaán

ña tē xee páxtú san. Paxtú san ne, nākana ña ti, kui uun kui uun xti, kána ñi ñá ti ne, ntátekú ti tatsin ña. Kidáa ne, kakiñu'u ña ti é kī'in tí ni ñā. ⁴ Tē kúvi kií nti'i ti ne, dá kī'in ñá, kodo nuū ñá, kuntikín tí ña, tsí ini tí tatsin ña. ⁵ Ntá tsi ña ntaíntikín tí tuku ñá'a. Ntaínu ti ña, tsí ña ini tí tatsin ña xoo ñá'a ña —ka'an ña.

⁶ Sá'a nátee ta'an Jesuu, kaka'an ñá ni ñā, ntá tsi ña ni ñé'e diki ña nee iñá ncho ka'an tú'ūn sa'a.

Jesúu ne, ñi ñā é paxtu va'á ña

⁷ Kidáa ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'an u ni ntō: Xu'u e kúvi ú xi'i mí kantí'vi á le'ntú san. ⁸ Da xóō ká ña'a, ña ki'xi dí'na é xu'ú ne, kúdi ñá du'u ña. Ntá tsi ña ni íde le'ntú san ñá kuenta. ⁹ Xu'ú ne, xí'i san kúvi u. Xoo é kī'ví i kuenta iñá ko ne, nakáku ña. Ní'i ñā é vā'a é vata kaa le'ntu, kiti kantí'vi, kiti kantii ne, ntáni'i tí ite va'a é ká'xi ti.

¹⁰ Ña du'ú san ne, da ti tsi kantukū nuu iní ña nté koo ki'i dú'u ña ti, nté koo ka'ní ña ti, vata koo é nantí'i ña ti. Ntá tsi xu'ú ne, vé'xí ú vata koo é nī'i ti ntuví va'á iña ti, é ña te neé kunaá nteē ti nté un siin. ¹¹ Xu'u é paxtu va'á u. Paxtu va'á san ne, uun tsi nte ntúvi iña ña kaxé'e ña kuenta iña lé'ntu ña. ¹² Ña kade tsiñu, ña é dā ti tsi kantú'vi é kade ña ti kuenta, é ña te ñi ñā é tó'o ti, tē ini ña tsi vé'xi kiti kue'í sán ne, kuan tsí ó katsu'un mii ña lé'ntú san da kainu ña. Kidáa né, kiti kue'í sán katín ti ti ne, dá katsoo xaa ti ti. ¹³ Ña tsikán ne, dā ti tsi kade ña ti kuenta é kaxi'i á'vi ña; ñá te kuēnta iña ñá te kúnaá ti ne, o ñá'a.

¹⁴⁻¹⁵ Xu'u é paxtu va'á u. Vata tsi kaa Uvā ko é ini ñá ko ne, iní u ñá ñi. Kuān ó iní u le'ntú ko ne, ini tí ko ñi. Uun tsi nté ntúvi iñá ko kué'e ú kuenta iña ti. ¹⁶ Ñu'u ká tuku le'ntú ko é ña te kaduku ntée ti xáku sá'a. Ntio é kínakueká u tí ñi ne, kiní ti tatsín ko ñi. Kidáa ne, uun sá nakuvé ta'an ti, uun sá paxtu ti ntuví ñi.

¹⁷ Dukuān né, dōó kakuinimá Uvā kó ko, tsi nté ntúvi iñá ko kaxé'e u. Ntá tsi nani'i xtúku kó ntuví iñá ko. ¹⁸ Nté uun xoxo kúvi nakí'i ntuví iñá ko. Mii u kué'e ú ne, mii tsi

ú naki'í u di. Tsí kuan ō ka'an Úvā kó nī ko é víi u —ka'an ña.

¹⁹ Nāte'nte dáva ña Israeé san da téku ña tú'ün sa'a.

²⁰ Titín ña ntáka'an ña:

—Nuu é ña vá'ā nima ña. Kūdii kákuluku ña. ¿Nté kui ntáde ntu nto kuenta é kāka'an ñá sa? —ka'an ña.

²¹ Ntá tsi ña nguií sán ne, ntáka'an ña:

—Ñá te kuān ó kaka'an ña é nuu é ña vá'ā nima i. ¿Vá kūvi ntu vii é ña vá'ā san nakaan nuu ñá kuāá san? —ka'an ña.

Ñá ni kuinti'xe ña Israeé san Jesuu

²² Ntuvi ví'xín kídaā da nátsu'un ka'nu ña viko é naka'an ña ntūvi da ntáda ña kuenta xúkūn ñuú Jerusalem. ²³ Tuví Jesuu má ukún kán, kaika ña Coridoo Sálamuun. ²⁴ Uun tsi tavi núu ñá Israeé san Jesuu, ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Amá ntu ka'an ntaan ní ntī xoo ñá'an? Tē nuu é ntaā i é divīn é táxnuu Xuva kō ne, ka'an ntáan tsīn vevii; ñá ku tee xū'un —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kāka'an ntú ku ú ni ntō, ntá tsi ña ntákuinti'xe nto ko. Tsí tsiñu é kade ú kuenta iña Uvá ko ne, divī é kantada ntaa iñá ko. ²⁶ Ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuinti'xe nto, tsí ña te divī ntō é le'ntú ko, vatā ó kaka'án u ni ntō. ²⁷ Tsí le'ntú ko ne, ntátekú ti tatsín ko. Iní u tí ne, ntántikin tí ko di. ²⁸ Xu'ú ne, kaxé'e ú ntuvi iña ti ntii dáñu ntūvi. Nté uun ito ña kunáa ti, tsi nté uun xoxo kuvi nakuido núu i ti nta'a ko. ²⁹ Uvā kó, ña ntáda ti kuenta ntá'a kó ne, díi ka ka'nu ña é da xóo ká ña'a. Nté uun xoxo kuvi nakuido núu i ti nta'a Uvā ko. ³⁰ Uun tsi kúvī ú ni Uvā ko —ka'an ña.

³¹ Kidáā né, ido xtuku ña Israeé san xuu é kué'é xuu ña ñā. ³² Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nañē'é u nto titín nuu i é vā'a e tá'xi Uvā ko é víi u. ¿Neé ntu nuu i é ncho kué'e xuu ntō ko? —ka'an ña.

³³ Nantíko kōo ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ñá te kuēnta iña núu i é vā'a e kué'e xuū ntí o, tsí da xé kaka'an tú'ün e dóo xii kaa iña Xuva ko. Tsí xo'ōn ne, kūdii

ñá ñuxiví san kúvin ne, dadïi ncho viín vata kaa Xuva kō —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te uve ná'a kaka'an leí san iña nto: “Xu'ú ka'án u tsí ntiusi kúvi nto”, ka'an? ³⁵ Tsí ntiusi xntánteē ña é divi nta'a i e xee tú'un Xuva kō ne, ña kúvi kuído ntíta o lei e xtúvi Xuva kō. ³⁶ Te du'va ntū ó kaka'an Xúva kō ne, ¿nté kui ntáka'an ntú nto tsí ña vá'a o kaka'án u tsí xu'u é I'xá Xuva kō u? Tsí xu'ú ne, nté di'na náxaxnúu ña ko é kī'xi ú ñuxiví sa. ³⁷ Tē ña te tsiñu iña Uvá ko kadé u ne, na koo mii kuínti'xe nto ko. ³⁸ Ntá tsi kade u. Kuān té ña kuínti'xe ntō kó xu'ú ne, kuínti'xe nto tsiñu é kade ú vata koo é kūtuni ntó, na kuínti'xe nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó, uun tsi kuvi ña nī kó di —ka'an Jesuu.

³⁹ Dukuān né, ntukū nuu iní xtuku ña nté koo tñin ña ña, ntá tsi ña ni kuvi víi ña, tsi ntíi ni'ni ña nta'a ña.

⁴⁰ Kidáā né, ntiko kōo xtúku Jesuu, kué'en ña ūun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, mí di'na nakutsi ntúte Juaan ñá'a san. Ikān kanúu ña. ⁴¹ Ñá te nté kaa ña'a xee xtúku ñā mí nuu ña ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Nté uun nuu i é dóo ka'nu ña ni idé Juaán san, ntá tsi un ntí'i é ká'an ñá iña ñá sa'á ne, nuu é ntaā i —ka'an ña.

⁴² Dōo titín ña'a san kuínti'xe ña Jesuu íkān di.

11

Dā xi'i Lázaru

¹ Ítūví uun ñatīi, ña nchokuvi, ñá nanī Lázaru, ñuú Betania. Ikan ñuú María san ni tā'an ña, ñá nanī Martá di. ² María, ta'an Lázaru sán ne, divi ñā é da'vi ña cho'o vídín san Jesuú ne, idi ña naítisi ña dí'in ña. ³ Dukuān ne, xé'e ña kuēnta ntá'a Jesuu tsí ta'an ña, ña e dóo vá'a tiin ni'i Jēsuú ne, ētsin ña.

⁴ Ntá tsi dā téku Jesuu sá'a ne, kaka'an ña:

—Ñá te ku'i é kuví ña sá'a. Tsí da ti é na kīnī ña'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō, vata koo é na kīnī ña tsi dóo ka'nu I'xá Xuva kō di —ka'an ña.

⁵ Kuān te dóo kuinima Jéssu Márta ni Mária, ni ta'an ña Lázaru ne, ⁶ dā téku ña tsi étsin Lázaru sán ne, ítuví ka ña uvi ntúvi mí tuví ña kán. ⁷ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—Kí'ín xtuku o ñūú Judea —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, vátā e ná'a ntu ku ntántukū nuu iní ña Israeé san e kué'e xuu ña ntō ne, ¿vá kí'ín xtúku ntu nto ikān? —ka'an ña.

⁹ Nāntíko kōo Jéssu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ntáā é uxuvi ura ió ntuvi ā? Tē xoó kaika i ntuvi ā ne, ñá kánaki'í ña, tsí kaxi'i. ¹⁰ Ntá tsi tē xoo é kaika i niñú a ne, kanaki'í ña, tsí kakunáa ntēe ñu'ú san mí kaika ña.

¹¹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Lázaru, ña e dóo vá tiin ni'i ō ne, e kídí ñā. Ntá tsi kí'ín u ve vata koo é nantótó u ña —ka'an ña.

¹² Kidáā ne, ntáka'an ña ntini'i ñā:

—Te kākídí ñá ne, é kantuvá'a ña ve —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesuú ne, ncho ka'an ña tsí e xí'i ña, ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ma'ná san xee ña, kuiní ña. ¹⁴ Kidáā ne, xé'e Jéssu kútuni ntaa ña, kaká'an ña:

—E xí'i Lázaru. ¹⁵ Dōó diní ko é xoxó u ikān, tsí díí ka vá'ā o xtuku é kuenta iña nto, vata koo é na kuínti'xe nto ve. Ntá tsi kí'ín ó ve mí tuví ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, kaka'an Túmaá san, ña e ntántēe I'xa Uví ne, kaka'an ñá ni ení ñá, ña nguii san:

—Kí'ín ō vé, na kúví dadíi o ni ña ikān —ka'an ña.

Jesuú é kanantoto ña kō, é kata'xi ña ntuvi iña ko

¹⁷ Dā xee Jéssu íkān ne, kútuni ña tsi e ntúkimi ntuvi Lázaru san. ¹⁸ Ñuú Betaniá ne, etsin tsi tuví ñuú Jerusaleén te io te ūni kilumétru tsi é ikā. ¹⁹ Ñá te da díí ña Israeé san xee ña nú vi'í Marta ni Mária é kué' é ña doka'an nuú iní kuenta iña ta'an ña. ²⁰ Ura dú'va tsi dā kútuní Marta tsi vé'xi étsin Jesuú ne, kué'en ña, kúkuetú itsi ña ña. Ntá tsi Mariá ne, ítuví mii ña nú vi'í ña kán. ²¹ Kidáā ne, kaka'an Márta ni Jéssu:

—Tē dí i'a tuví nto ne, ñá ni xī'i tá'ān ko. ²² Ntá tsi iní u tsí, kuān te vevíi kakan nto nta'a Xuva ko da nēé ka nuu í ne, ta'xi ña —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ña:

—Ta'an o ne, ntoto xtuku ña —ka'an ña.

²⁴ Kaka'án Marta ni ña:

—Iní u tsí ntoto ña ntuví te ntí'i ñuxiví sa tē ntóto ntí'i ña xi'í san —ka'an ña.

²⁵ Kaka'an Jesús ni ña:

—Xu'u é kanantōtó u ña'a. Xu'u é kata'xí u ntuví iña ñá dī. Xoo é kuinti'xe i kó ne, kuān té xi'í ne, ntoto xtuku.

²⁶ Xoó ña'a é kántító ká ña ne, te kuinti'xe ña kó ne, ña kúvi ñá ntii dañu ntúvi. ¿Kakuinti'xe ntu o sá'a? —ka'an ña.

²⁷ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kakuinti'xe kó nto, Mastru, tsí ñi ntō ña é táxnuu Xuva ko, ñi ntō é l'xá Xuva ko ntō, ña é kí'xi ñuxiví sa —ka'an Mártá san.

Dā éku Jesuu nú ñañā Lázaru

²⁸ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntiko kōo ñá kunú'u ña ne, dā kána xū'u ña ta'an ña María, kaká'an ña:

—E xēé Mástru ko i'a, kakana ña o —ka'an ña.

²⁹ Ura dú'va tsi dā téku Mariá ne, nákuñtitsi náne'e ña, kue'en ñá, kukoto ña mí tuví Jesuu. ³⁰ Váta xēe ña má ñūú san, tsí ikān tuvi dukuan ña mi náni'i ta'an ñá Marta. ³¹ Ña Israee, ñá ntoo nú vi'i ña kān, ña ntaxé'e doka'nú iní sán ne, dā íni ña María é kantí'i du'va tsi nákuñtitsi ña ne, kīi ña, kuntikin ñá ña. Tsí kukuéku ña nú ñañā tā'an ña, kuíni ña. ³² Kidáa ne, dā xee Mária mí tuví Jesuu ne, nákuñchiti ntāa ña nú dī'in Jesuu, dá kakā'an ñá ni ñā:

—Mastrú, tē dí tuví nto i'a ne, ta'an kó ne, ñá ni xī'i ña —ka'an ña.

³³ Dā íni Jesuu tsí kaeku María ni ñá Israee san ne, dōo u'vi kúvi ña. Kunta'xa iní ña. ³⁴ Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Mí'i ntu ixkū'xí nto ñā? —ka'an Jesús.

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Ní'í nto, kíkoto ntódo o —ka'an ña.

³⁵ Jesuú ne, ēku ña. ³⁶ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san: —Koto ntō kuan. ¡Ntē ntu kaa dii ntío ña ña! —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:
—Ñā sā'á ntu ku é kúvi idé ña nakáan nuu ñá kuāá san. ¿Nté kui ña ni kuvi víí ntu ña vata koo é ña kuvi Lázaru san? —ka'an ña.

Dā ntótō Lázaru

³⁸ Jesuú ne, dōo u'vi kúvi xtuku ña dā xee ña nú ñañā san. Māvi kúvi ne, xúu kantí'u nuu mí kuíta ntí'xin ña.

³⁹ Kaka'an Jesús:

—Naki'i nto xuú san —ka'an ña.

Márta, ta'an ña xi'í san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, á tē dóo kaxkonūu ña ve, tsí e ntu kimi ntuvi ña —ka'an ña.

⁴⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te kaka'án u ni o tsí te kākuinti'xe o ne, kinin nté kaa díí ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

⁴¹ Kidáā né, nāki'i ña xuú san ne, dā ntáni'i Jesuu núu ña e dukún kán ne, kaka'an ña:

—Ō Ūva, ntadiá'vi nto tsi téku nto é kākā'án u. ⁴² É iní u tsí nguentúvi kaini nto nee é kākā'án u ni ntō. Ntá tsi kaka'án u é na tēkú ña ntāñi í'a vata koo é na kuinti'xe ña tsi nuu é ntaā i é divi ntō táxnūu nto ko —ka'an ña.

⁴³ Dā kúvi kā'an Jesúsú sá'a ne, nī kué'en ini ña kána ña:

—¡Ntiin dikan, Lázaru! —ka'an ña.

⁴⁴ Ntīi nti'xe ña ntixí san ikān. Katinuu nta'a ña ni dī'ín ña doó san ne, katavi núu nuu ña uun doo dúkun. Kaka'an Jesúsú ni ñá'a san:

—Nantuté nto ña, na nākaka ña —ka'an ña.

Ntánantukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ní ña Jesuu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Kidáā ne, kuinti'xe titín ña Israeé san, ña é ntēka Mariá, dā iní ña nuu i é idé Jesuu. ⁴⁶ Ntá tsi iō ñá ne, kué'en ña kūka'an véte ña nī ña fariseú san nté o dé Jesuu.

⁴⁷ Kidáa ne, nātaká nuu dutu ñá odo nūu nī ña fariseú san, da ntáka'an ña:

—¿Neé ntu vii o ve? Tsi dóo kuē'e núu i e dóo na'nu é kāde ña sá'ā. ⁴⁸ Tē xtúvi ō ñá ne, un ntíí ntíí ña'a san kuintí'xe ña ña. Kidáa né, ki'xi ña odo nūu ñuú Romá ne, nakatsin ntí'i ña xúkun ko ni ñūú kō di —ka'an ña.

⁴⁹ Uun ña'a, ñá nani Caífaa, dutu ñá odo nūu kuia tsikán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Nto'ó ne, ñá tē neé ini nto. ⁵⁰ ¿Ñā ntu te díí ka vá'ā o, kuiní nto, te uun ña'a tsi kūví kuenta iña ko é un ntí'i ō vata koo é ña kunáa ñūú kō? —ka'an ña.

⁵¹ Ntá tsi ña te díki tsi mii ñá é kāka'an ña sá'a, tsí da xé dutu ñá ódo nūu kuia tsíkan ne, Xuva kō xe'é ña é ká'an ñá tsi Jesuú san ne, kuví ña kuenta iña ñuú ña. ⁵² Ñá te da mii tsi ñuú ñá di, tsí vata koo é nātaká nuu ntíí ntíí i'xá Xuva ko dā mí'i ka mí ntántoo ña. ⁵³ Nté ntūvi tsikán ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

⁵⁴ Dukuān é Jesuú ne, ña ni íka ditó ka ña mé'ñū ña Israeé san, tsi kíí ña ñuú Judeá san, ku'é'en ña díñi i ñuu itsí san ne, dā xee ñá ñuu é nani Ēfraín ne, ikān intóo ña ni ña ntíni'i ña.

⁵⁵ Dóko sā xee víko dá naka'an ñá da nátava Xuva kō ña Israeé ñuú Egítō ne, ñá te da díi ñá ñu'u rantsú san ne, kúntāa ña ñuú Jerusaleen dí'na dá xēe víko san vatā xkoó ini ña é ntántoo ña kúñu ñá. ⁵⁶ Dōo nántuku ña Jēsuú ne, ntaťín ña ni tā'an ña da ñií ntáñī ñá ini ukún kán:

—¿Vá ña ntu ki'xi ña vikó sa'á, te kuiní nto? —ka'an ña.

⁵⁷ Tsi é kāka'an tó'ō dutú san nī ña fariseú san ne, tē xoo iní i mí tuví Jesuú ne, na ká'an ñá vata koo é kúvi tññ ña ña.

12

*Uun ñadī'i, ña da'vi cho'o vîdin dí'ñ Jesuu
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Íñu ntūvi di'na dá kūvi vikó san ne, xēe Jēsuu ñuú Betania. Ikān tuví Lázaru, ña nantōto ña dá xi'i ña.

² Dēv'á'a ña é ká'xí dadii ña ni Jēsuu kuénta kuáa. Martí ne, tsū'un ko'o ña. Lázaru ne, tuví dadii ña nī ña ntoo nú mesá san. ³ Kidáā ne, ki'i María dāva lítru cho'o vîdin e dí miī nardu kúvi. Nã te nté kaa nuu á'vi. Dá'vi ña dī'ín Jesuú ne, dā naítsi ña idi ña. Īka díko cho'o vîdín san kanī má vi'i ña kãn. ⁴ Ntá tsi ntee tá'an uun ña'a ña ntini'i ñā, ñā nanī Júda Iscāriote, i'xá Simuun, dívi ñā é rkontúvi diko ña Jésuú ne, kaka'an ña:

⁵ —¿Nté kui ña ni nadíko ntu ña cho'o vîdín sa uní sientú ne, dá kuē'é ña diu'un i iña ñá ntá'ví san? —ka'an ña.

⁶ Ntá tsi Júdā sán ne, ñá te ni ká'an ña sá'a é kantuntá'ví ini ña ña ntá'ví san. Kaka'an ña sá'a, tsí kúdií ñá du'u ña. Dívi ñā nteé nta'a ña itín diu'ún san ne, kaido mií ña é ñu'u iní i. ⁷ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ñā. Tsí e dúkuan kãxnuu vá'a ña cho'o vîdín san iñá ko te ĩntú'xi u. ⁸ Tsí ña nta'ví san ne, nguentúvi tsi kuntoo ña ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá te nguentúvi é kinī ntó ko —ka'an ña.

Ncho ka'ní ña Lázaru

⁹ Nã te da dii ñá Israeé san ne, kūtuni ña é tuví Jesuu ñuú Betaniá ne, xée ñā mí tuví ña, ne, ñá te da mii tsí é kinī ñá Jesuú san, tsí da ti tsi é kinī ña Lázaru, ña é nantōto Jēsuu.

¹⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Lázaru san. ¹¹ Tsí da xé dívi kuetsí ña é ña te da díi ña Israeé san ntaúve xío ña tsi ntákuinti'xe ña Jesuu.

Dā kukí'vi Jesuu ñuú Jerusalem

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Nã te da dii ñá'a kué'en ña ñuú Jerusalem é kúvi viko dá natāvá Xuva kō ña Israeé san ñuú Egi'tō. Utén san ne, kutuni ña é vē'xí etsin Jesuu ñuú Jerusalem. ¹³ Kidáā né, kãtsin ña nta'a tun ñuú san ne, dā kíi ña, kué'en ña, kukuetú itsi ña ña. Un tsi ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Ntadiá'vi Xuva kō! ¡Nté kui dóo va'á ña é vē'xí kuenta iña Xuva ko, ña é kúvi Rei iña ñá Israeé! —ka'an ña.

¹⁴ Dā nání'i Jesuu uun a búru ne, íntēkú ña ti, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

¹⁵ Nǎ ku u'vī o, ñúu Siuun.

Un kaa Rei o, vé'xi ña,
ntekú ña uun a búru,
ka'an.

¹⁶ Nǎ ni ñē'e diki ñá ntini'i ñā san nuu i sá'a kídaā. Ntá tsi dā kuntáa Jesuu e dukún kǎn ne, nánū'u ñá iní ña tsí kuān o úve na'a kaka'an iña ña é kuān koo víi ña'a san ni ña.

¹⁷ Nǎ é ntoo ni'i ñā da nantoto ña Lázaru e kána ña ña ntē nú ñaña ña kǎn ne, ntáka'an ñá neé ini ña. ¹⁸ Dukuān ne, ñá te da dīi da díi ñá'a kue'en ña é kūkuetú itsi ña ña, tsí da xé kutuni ña e dóo ka'nu nuu i idé ña. ¹⁹ Kidáā ne, ntáka'an ñá fariseú san ni tǎ'an ña:

—Íni nto ve, tsí ña te neé kuvi víi nto. ¡Tsí un ntíi ntíi ña'a san ntaíntikin ñá ña! —ka'an ña.

Ña griegu ntánantuku ña Jēsuu

²⁰ Ntádaka núu ña griegú san mé'ñū ña xee ñuú Jerusaleen é kada ka'nu ña Xuva kō viko san. ²¹ Nǎ sǎ'á ne, xée ētsin ña mí ntitsí Felipe, ña vé'xi ñuú Betsaida é kadūku ntée ñuú Galileá ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ntio ntí kiní ntí Jesuu —ka'an ña.

²² Felipé ne, kué'en ña kūkoto ñá Andree. Kidáā ne, ntuvi ñá kūka'an ñá ni Jēsuu. ²³ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—E xée ētsin ura é nāxi'í nuu ka'nu ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. ²⁴ Nuú é ntaā i é kāká'án u ni ntō tsí tē ña kuví nuni tatá san tē ko'xó nuu ñu'u kǎn né, kuan tsí kaa tuvi. Ntá tsi te kuví ne, ñá te da dīi nuni katá'xi. ²⁵ Xoo e dóo kakuinima i ntuvi iña i ne, kunaá ña. Ntá tsi xoo é ña ntío i ntuvi iña i i'a ñuxiví sa ne, ní'i ña ntuvi vǎ'á iña ña ntii dañu ntúvi. ²⁶ Xoó ña'a é ntio ña kada tsiñu ña iñá ko ne, na kuntikin ñá ko. Mí'i tūví u ne, é ikan kutūví ña kade tsiñu iña kó ní ko. Xoo é kade tsiñu iña kó ne, kada ka'nu Uvā kó ña dī.

Kaka'an Jesúsú tsí kuví ña

²⁷ ¿Dóo kakunta'xa iní ko ve! ¿Nee iñá ntu ka'án u? ¿Kā'an ntú u na nakākú Uvā kó ko nuu i sá'a? ¿Neé ntu ka'án u? Tsi é ñi'vi tsíñu vé'xi u é ntō'o ko sá'a. ²⁸ Ūva, naxi'í nuu ka'nu ntō ve —ka'an Jesúsú san.

Kidáā né, kii díto tatsín, nte e dukún kan kākā'an:

—É nāxi'í nuu ú ne, ntá tsi nāxi'í nuu xtuku u —ka'an tatsín san.

²⁹ Dā téku ña ntāñi étsin sán tatsín san ne, kakatsin, kuiní ña. Iō ñá ne, ntáka'an ñá tsi ánje kākā'an ñá ni ñā.

³⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te kuēnta iñá ko tatsin sá'a, tsí ñi'vi kuēnta iñá nto.

³¹ E xée ntúvi é kadā kû've Xuva ko iñá ñuxiví sa ve. Vi'i a vé ne, nantii ña ña é kadē kû've ñuxiví sa. ³² Xu'ú ne, te kūntaá dukún u ñu'u sá ve ne, vii ú vata koo é na kuntikín un ntíi ntíi ña'a sán ko —ka'an ña.

³³ Sá'a kakā'an ña vata koo é kūtuni ñá'a san nté koo kuví ña. ³⁴ Dukuān ne, nantíko kōó ña'a san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tékú nti tsí uve na'a kaká'an leí san tsí ña táxnuu Xuva kō sán ne, ntii dañu ntuvi kutuví ña. ¿Nté kuan ntū ó kaka'an é ña vexkúvi ñatíi ne, ntaa ña e dukún kán? ¿Xoó ña'a nti'xe ntu é vēxkúvi ñatíi kuan? —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, kaka'an Jesúsú ni ña:

—Dutsí sá ntuvi xi'í nuu ñu'u mí ntoo nto. Kaka ká nto vi'i a iō ñu'ú san iñá nto vata koo é ña kuaá nto itsi nto. Tsí ña kaika mí nēé ne, ntē ñá ini ña mí kī'in ña. ³⁶ Na kuínti'xe nto ñu'ú san vi'i a iō ka vata koo e xi'í nuu kuntōo nto —ka'an ña.

Dā kúvi ka'an Jesúsú sá'a ne, kué'en ña kūkutúvi xu'u ña mí ñā naní'i ñá'a san ña.

¿Nté o ntu é ña ni kuínti'xe ña Israéé san Jesuu?

³⁷ Kuān te ña te da díi núu i e dóo ka'nu idé ña nuu ña'á san ne, ñá ni kuínti'xe ña ña. ³⁸ Kuān o ntúntaa vatā ó kaka'an tú'un Isāia, ñá ka'án naa Xuva ko, dá kakā'an ña: ¿Xoó ntu kuínti'xe i tú'ūn é kākā'án o?

¿Xooó ntu é nañ'e Xuva kō nuu i e dóo ka'nu é kākuví kade ña?

ka'an ña. ³⁹ Dukuān ne, ña ni kúvi kuinti'xe ña, vatā ó kaka'an xtúku Isaiá san:

⁴⁰ Tsí Xuva kō ne, nanée ñá nuu ña.

Dé ka'xi ña dīki ñá di

vata koo é ña kuvi kiní ña,

ntē ña kuvi kí'in diki ñá,

vata koo é ña kuvi kuntíkin ñá ko ne,

ñá ntavá'a ú ña di.

⁴¹ Sá'a kāk'a'an Isaiá san, tsí nte dí'na íni ña nté koo naxí'í nuu ka'nu Jesuú ne, kaka'an ñá kuenta iña ña.

⁴² Ntá tsi titín ña odo nūú san ne, kuinti'xe ña ña. Ntá tsi ña ni ká'ān ditó ña mé'ñū ña'a san, tsí da xé ū'ví ña ña fariseú san tē da natava ña ña má vi'í mí ntánataká nuu ña Israee. ⁴³ Tsí dí' ka ntio ña é vā'á koo ka'an ñá'a san iña ñá, naa i é vā'á koo ka'an Xúva ko iña ña.

Tū'ún Jesuu é kada kú've iña ñá'a san

⁴⁴ Un ntii tsī kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Xoo é kākuinti'xe i kó ne, ñá te da mii tsī ú kakuinti'xe ña, tsí kakuinti'xe ña Uvā kó, ña e táxnūu ko. ⁴⁵ Xoo é kainí i kó ne, kainí ña ña e táxnūu kó di. ⁴⁶ Xu'ú e kúvi ú ñu'u é vē'xí u, vexnaxí'í nuu u ñuxiví sa vata koo é da xóó ka ña'a, ña é kuinti'xe i kó ne, ña káka ña mí nēé san. ⁴⁷ Tē xooó kateku i tú'un ko, ntá tsi ña káde ntaa ña, ñá te xū'ú kadā kú've u iña ña. Tsi ñá te vē'xí u ñuxiví sa vata koo é kadā kú've u iña ñá'a san, tsi vé'xí ú vata koo é na nākáku ña. ⁴⁸ Xoo é ña ntío i ko, é ña káde kuenta tú'un kó ne, ió xoo é kadā kú've í iña ñá tē xee ntúvi é ntí'i. Kidáa ne, ni'i ña é nto'o ña kuenta iña tú'un ko, tsí ña ni kuinti'xe ña é kāk'a'an u. ⁴⁹ Tsí ña te dīki tsi mí' ko kakene tú'un é kāk'a'an u san. Tsí Uvā kó, ña táxnūu kó ne, diví ña kāk'a'an ña nté koo ka'án u, nté koo nakuā'a ú ña'a san. ⁵⁰ Iní u tsi tú'un Uvā kó ne, diví é ta'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi. Xu'ú ne, da nēé ka tú'un é kāk'a'an u ne, kaka'án u vatā ó ntio Uvā ko —ka'an Jesús.

13

Dā nákate Jesuu dí'in ña ntini'i ñā

¹ Dā xee étsin viko da táva Xuva kō ña Israee ñuú Egítō ne, ntoo Jesuu ni ña ntini'i ñā, ntaé'xi dadii ña kuenta kuáa. Ini Jéssu tsí e xée ūra i é ntāka ña ñuxiví sa é k̄'in ña, kínakūtúvi dadí ña ni Xuva kō. Nii kuē'en tsí ntuvi kuínima ñá ña'a ña, ña ntoo ñuxiví a. Nté uun ntūvi ñá ni xtuví mii ñā é kuínima ñá ña.

² Ntá tsi Júda Iscāriote, i'xá Simuún ne, é tsí'i tó'ō e ña vá'a san díki ña é diko ña Jéssu. ³ Jesuú ne, é ini ña tsí nta'a Xuva ko v̄'xi ña ne, é ini ña tsí ntaa xtuku ña nta'a Xuva kō di. E ini ña tsí e xnúu nta'a Xuva ko ña un ntí'i nūu i. ⁴ Kidáā ne, nákontísi ña é tuví ña nú mēsa kán ne, dā nátavā ñá du'nu ña, dā kí'i ña doó ne, xnteē ñá í'xi ñā. ⁵ Kidáā né, xnūu ña ntute ini titi'í ne, éni ntu'u ñā nákate ña dí'in ña ntini'i ñā, da naítsi ñá doo é ntee í'xi ña.

⁶ Dā xee ña mí tuví Simuun Pedrú ne, kaka'an Pedrú san ni ñā:

—¿Vá divi ntu nto nákate nto dí'in ko? —ka'an ña.

⁷ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Vevií ne, váta k̄'in díki o nee iña é kade u. Ntá tsi k̄'in díki o rkontúvi —ka'an ña.

⁸ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Nté uun ito ña da vá'a ko é nakate nto dí'in ko! —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña nakáte ú dí'in ō ne, ñá kadūkun ntéen ko —ka'an ña.

⁹ Kaka'an xtúku Simuún Pedru ni ñā:

—¡Dukuān ne, ñá te da mii tsi dí'in ko nakate nto ni; tsí nta'a kó ni díki ko di! —ka'an ña.

¹⁰ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Xoo e ítsi i ne, ñá ntío é ntuntoo ká xtuku kanī kúñu ī, tsí da mii tsi dí'in ī kantio é ntōo. Tsi e ntúntoo kanī kúñu ñā. Kuan ntúntoo nto dí, kuān té ña te un ntí'i ntō —ka'an ña.

¹¹ Tsí ini ña xoo é diko i ñā. Dukuān é kaka'an ña tsí ña te un ntí'i ñā e ntúntoo ña.

¹² Dā kúvī nákate ña dí'in ña ntini'i ñā ne, nákunūu xtuku ña du'nu ña. Dā nakutúvi ña nú mesa kán ne, dá kakā'an ñā ni ñā:

—¿Kañe'e diki ntú nto nee iña idé u ni ntō? ¹³ Ntáka'an nto tsí mastru ntó ko, tō'ó nto kó ne, vá'ā ó vatā o ntáka'an nto, tsí divi ntí'xe u. ¹⁴ Te xū'u é mastru ntó nī tó'o ntō ne, nakate ú dí'in ntō né, kuan tsí koo vií nto, nakate nto dí'in tā'an nto dí. ¹⁵ Tsí xu'u dí'na ú nañē'e ú nto nté koo vií nto ne, kuan tsí koo vií nto vatā o dé u ni ntō. ¹⁶ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ña te díi ka ka'nu ña kade tsiñu san e tó'o ñā. Ntē ña te díi ka ka'nu ña táxnūu tó'o i san é ña e táxnūu ña. ¹⁷ Te kañe'e diki nto sá'a ne, kada ntaa ntó ne, dōo diní koo kuntōo nto.

¹⁸ Ñā te kuēnta iña nto un ntí'i ntō é kākā'án u sá'a. Iní u xoo é nakaxnúu u. Ntá tsi kuntaa vatā o úve na'a kaká'an tú'un Xuva kō tsi dívi ñā é kae'xí dadii nī kó ne, divi ña ntaā ña atá ko. ¹⁹ Sá'a kākā'án u ni ntō dí'na da kúvi, vata koo te kúntaá ne, kuinti'xe nto é divi ntí'xé u. ²⁰ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí xoo é kaiko ñú'u i ña táxnūu ú ne, kaiko ñú'u ña kó dí; xoo é kaiko ñu'u i kó ne, kaiko ñu'u ña ña táxnūu kó dí —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu tsí dikō Júdā sán ña

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Dā kúvi ka'an Jéssu sá'a ne, dōo kunta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Tsí uun ña'a nto ne, diko ntō ko —ka'an ña.

²² Ito ña ntini'i Jēssú san ta'an ña, xe un xé un ñā, tsi ñā ini ña xoo iña i é kākā'án ña. ²³ Uun ña'a ñā e dōo kuinima Jēssú ne, tuví ña diñi ña, kae'xí ña. ²⁴ Íde Simuún Pedrú san nta'a ña nī ña tuví diñi Jéssu é tsixe'e ña ñā xoó kuenta iña í é kākā'án ña. ²⁵ Kidáā ne, diin diin tsi katsixe'e ña Jēssu:

—Mastru, ¿xoó ntu é kuān ó kaka'an ntó san? —ka'an ña.

²⁶ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Divi ñā é kué'é u tañú'ū é xnūu nto'o ú san —ka'an ña.

Kidāā né, xnuu nto'o ña uun ta'vī tañú'ū sán ne, xé'e ñā Júdā, i'xá Símuun Scarioté san. ²⁷ Dā é'xi Júdā san tañú'u sán ne, ura tsí i kukí'vi tó'ō e ña vá'ā sán nima ña. Kidāā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Kantí'i dú'va tsi viin nee iña é ncho viin —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi nté uun ña ntoo ntaé'xi nú mesá san ña ni kutúni ña nté kui kuān ó kaka'an ñā ni ña sā'a. ²⁹ Tsi Júdā sán ne, díki i ña, ña nteé nta'a i diú'un san. Iō ñā kuiní ña ne, kaka'an Jésuu ni ñā tē kíkuiín ña é kantio ña iña vikó san, o te kué'é ña diu'un ña ntá'ví san.

³⁰ Ura tsí i da kúvi é'xi Júdā tañú'ū sán ne, kī ña kue'en ña é niñu.

Tū'ún xee e xtúví Jesuu

³¹ Dā kī Júdā san kué'en ñā ne, kaka'an Jésuu:

—Vevíí ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kaxi'í nuu ka'nu u. Dukuān ne, kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dí kuenta iñā ko.

³² Te kaxi'í nuu ka'nu Xuva ko kuēnta iñā ko ne, kanaxi'í nuu ka'nu ña kó vatā ó kaxi'í nuu ka'nu mii ñā ne, ura tsí i kuan kōo víí ña. ³³ I'xá mii kó, ña ná'ā ká kutuví dadíí ú ni ntō. Nantuku ntō ko, ntá tsi, vatā ó kaka'án u ni ña Israeé san ne, kuan kōo ka'án u ni ntō di tsí ña kuvi kí'in ntō mí kí'in u. ³⁴ Xtuví ni'í u nto tú'ūn xee san: é na kuinima ntó ta'an nto, xe un xé un ntō. Vata tsí ó kakuinimá ko nto ne, kuan tsi koo na kuinima ntó ta'an nto dí, ³⁵ vata koo tē íni ña'a san tsi ntákuinima ntó ta'an nto ne, kutuni ña tsi ntántikin ntó ko —ka'an ña.

Dá kakā'an Jésuu tsí ka'án Pedru e ñā ini ñā ña

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Kaka'an Símuun Pedru ni ña:

—¿Mí'i ntu kí'in nto, Tó'ō? —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Mí kí'in u ne, ña kúvi kí'in ní ko vevii, ntá tsi da nté rkontúví ne, nakuntíkin ko —ka'an ña.

³⁷ Pedrú ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Tō'ó, ¿nté kui ña kuvi ntu kuntikín u nto vevii? ¿Kuān te kué'e ú ntuvi iñá ko kuenta iña nto! —ka'an ña.

³⁸ Nantíko kōo xtúku Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá nuu é ntaā ntí'xe ntu i é kuē'en ntuvi iña o kuénta iñá ko? Tsí nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō tsí di'na dá kāna lí'xī sán ne, úni ito ka'an tsi ñá inín ko xoo ñá'a u —ka'an ña—.

14

Jesuu ne, divi ñā é kūvi ña itsi é kī'in o nta'a Xuva kō

¹ Ñá ku dē kuení nto. Kuntēe inī ntó Xuva kō né, kuntēe inī ntó ko di. ² Má vi'i Uvā kó ne, dōō iō mí kuntuō ō. Tē dí ña kuān ó ne, ñá ni ká'án u ni ntō. Kí'in ú, kixtúvi tu've u mí kuntuō nto. ³ Te kuē'én u é xtúví tu've u mí kuntuō nto ne, ki'xi xtuku ú, kixnakueká u nto, vata koo é kuntuo dadii nto ní ko mí kutuví u. ⁴ Ini ntó itsi san é xēe nte mí kī'in u —ka'an Jesús.

⁵ Kaka'an Túmaá san ni ñā:

—Mastru, ñá iní nti mí'i kī'in nto. ¿Ntē ntú koo naní'i nti itsi i san? —ka'an ña.

⁶ Ne, kaka'an Jesús ni ñā:

—Xu'u e kúvi u ítsi nto; kaka'án u é nuu é ntaā i né, tā'xi ú ntuvi iña nto. Xoxó kuvi xee i ntá'a Uvā kó tē ña te kuénta iñá ko. ⁷ Tē dí ini ntí'xe nto kó ne, ini ntó Uvā kó di. Nte vevii ne, é ini ntó xoo ñá'a ña, tsi é dukuan iní nto ña di —ka'an Jesús.

⁸ Kaka'an Félipé san ni ñā:

—Nañē'e ntó nti Uva ntō ni. Kuan tsī kaa é ntio nti —ka'an ña.

⁹ Kaka'an Jesús ni ñā:

—¿Nté ō ntu, Felipe? Ñá te dā vevii ntōo dadii ú ni ntō né, ¿ntē vata kinín ko? Xoo e íni i kó ne, é ini ñá Uvā kó di. ¿Nté kuān ó kaikan ntun é nañē'é u o Uvā ko? ¹⁰ ¿Vá ñā ntu te kákuinti'xe o tsi úun tsí kúvi ú ni Uvā ko, tsi úun tsí kúvi Uvā kó ní kó di? Tsi tú'un san é kākā'án u ni ntō ne, ñá te dīki tsi míi ko katavá u, tsí Uvā kó e nuu mé'ñu

nuu dava ñā kó ne, mii ñā kade ña nuu i e dóo va'á san. ¹¹ Na kuĩnti'xe nto ko é kākā'án u tsi úun tsi kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi ña nī kó di. Tē ña ntákuĩnti'xe nto é kākā'án u ne, kuān te nuu i é kadé u san na kuĩnti'xe nto. ¹² Nuú é ntaa í é kākā'án u ni ntō tsí te xōo ñá'a é kuĩnti'xe ña kó ne, víi ña nuu i é kadé u di. Ō díi ka ka'nu ká nuu i víi ña, tsí ntaa u mí tuvi Úvā ko. ¹³ Da nēé ka nuu i é kākan ntó nta'a kó ne, vii ú vata koo é xī'í nuu ka'nu Uvā kó kuenta iñá ko, xu'u é l'xā ña. ¹⁴ Da nēé ka nti'i nūu i é kākan ntó nta'a kó ne, ta'xí u nto.

Kaka'an Jesúsú tsí taxnūu ña Espíritū Sántū san

¹⁵ Tē ntákuinima nti'xe ntō kó ne, kada ntaa nto tú'ūn é xtūví u. ¹⁶ Kákān ú nta'a Uvā kó, na taxnūu ña uun ña'a, ña é xntii ntō né, kunuu mé'ñu kunuu dava ña nto ntii dañu ntūvi. ¹⁷ Espíritu sá'á ne, ðivi ñā é tā'xi ña é kūtuni nto nee iña é nuu é ntaa i. Ña kúvi kuĩnti'xe ña ñuxiví sa ña, tsí ña kuvi kiní ña ña, ntē ñá ini ñá xoo ñá'a ña. Ntá tsi ðivi ntō ne, ini ntó ña, tsi nuu ña nima ntó ne, nuu mé'ñu ña ntō.

¹⁸ Nā te tsoo mii kuē'én u nto, tsí ki'xi xtuku ú mí ntoo nto. ¹⁹ Nā ná'ā ká kukuui dā ña kiní ka ña ñuxiví san ko. Ntá tsi ðivi ntō ne, kiní nto ko. Tsi ni'li nto ntúvi iña nto vatā ó iō ntuvi iñá ko di. ²⁰ Ntuvi tsikán ne, kutuni nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi kúvi nto nī kó ne, kuan ðiví ú ni ntō di. ²¹ Xoo é kaeni tutun i tú'ūn é xtūví u ne, kade ntaa ña ne, ðivi ñā é kákuinima nti'xe ña ko. Xoo é kákuinima í ko ne, kuinima Úvā kó ña di. Xu'ú ne, kuinimá ko ñá di ne, ntii díto u é kīni ñá ko —ka'an Jesúsú.

²² Júdā, ña uun san, ña é ña te Iscarioté ne, kaka'an ñá ni Jesúsú:

—Mastru, ¿nté kui ntii díto nto nuú nti ne, ntá tsi nuu ñá ñuxiví san ne, ña ntii díto nto? —ka'an ña.

²³ Nantíko kōó Jesúsú, kaka'an ñá ni ña:

—Xoo é kákuinima í ko ne, kade ntaa ña tú'ūn e xtūví u. Kuinima Úvā kó ña ne, kixkuntoo dadíi ntí ni ña, ntuví u ni Uvā ko. ²⁴ Xoo é ña kákuinima í ko ne, ñá kade ntaa ña tú'ūn é kākā'án u. Tsi tú'ūn é kākā'án u ni ntō ne, ñá te

d̄iki mií ko é k̄aka'án u, tsí ðivi tū'ún Uvā ko, ña é táxnūu ko.

²⁵ 'Núu i s̄a'a kaka'án u ni ntō vi'i a tuvi dukuán ka ú ni ntō. ²⁶ Ntá tsi Espiritū Sántū san, ña é xntii ntō, ña é táxnūu Uvā kó kuenta iñá ko ne, ðivi ña nañē'e ñá nto é un nti'i nuū i. Ta'xi ña é naka'an nto un nti'i é k̄aka'án u ni ntō nte dí'na.

²⁷ 'Te kuē'én u ne, ta'xí u é vā'á koo kuntōo nto, vatā ó tuví u, ñá te vatā ó kata'xi ña ñuxiví sa. Ná ku dē kuení nto; ntē ña ku u'ví nto. ²⁸ Tsi kaka'án u ni ntō é k̄i'ín u, ntá tsi ki'xi xtuku u é kutūví u ni ntō. Te nūu é ntaā i é ntákuinima ntó ko ne, kūntoo dīnī nto, tsí kaka'án u tsi kí'ín ú nta'a Uvā ko. Tsi díi ka ka'nu Uvā ko é xu'u. ²⁹ Sá'a k̄aka'an ntáa ú ni ntō dí'na dá kūvi vata koo é, tē kúntāá ne, kuinti'xe nto kídaā.

³⁰ 'Ná kuē' é ka ka'án u ni nto vē, tsi vé'xī é kadē k̄u've ñuxiví sa. Ná tē neé kuvi víi nī ko, ³¹ ntá tsi víi u vata ō ka'an Úvā kó, vata koo é kūtuni ñá ñuxiví sa tsi dóo kakuinimá ko Uvā ko. Nakuntáñī ntó ve, dá k̄i'ín o —ka'an Jéssuu.

15

Xo'o tinti'o é nuu é ntaā i

¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Xu'u é vata kaa xo'o tinti'o é nuu é ntaā i kaá u. Uvā kó ne, ðivi ñā é kuēnta káde ña. ² Te ūun ntidin i ña kakii tinti'o í ne, ka'nté ña. Ntá tsi te kakii tinti'o í ne, ka'nté ntodo ñá nuu i vata koo é kuē'e k̄iti i kii ti. ³ Nto'ó ne, é ntūntoo nto kuenta iña tú'ún é k̄aka'án u ni ntō. ⁴ Kuve ta'an nto kó vatā ó ntee tá'an ú nto. Tsi te da mii tsi ntidin i sán, tē ña ntee tá'an xo'o i sán ne, ña kúvi k̄i k̄iti i. Kuan ntō'ó ði, nté uun nto ña te neé kuvi víi nto tē ña ntee tá'an nto ko.

⁵ 'Xu'ú ne, xo'o i kúvi u; ðivi ntō né, ntidin i kúvi nto. Xoo é ntee tá'an i kó ne, ntee tá'an ú ña dí ne, dóo kue'e é vā'a víi ña. Tē ña te ntee tá'an nto kó ne, ñá tē neé kuvi víi nto. ⁶ Xoó ña'a é ña ntee tá'an i kó ne, kiñu'u ña ña

ki'i k̄an vata kaa ntidin i e kádun e ntánakuido ña'a san e ntátsu'un ña nchú'un k̄an é kōko.

⁷ Te kunteē tá'an nto kó, te kunuu inī nto tú'ūn kó ne, kákan nto da nēē ka é ntio nto ne, ní'i ntō. ⁸ Dōo xi'í nuu ka'nu Xuva ko tē dōo kuē'e núu i é vā'a vií nto. Kuān kōo ntuvi ntí'xe nto ña ntini'í ko. ⁹ Vatā ó kakuinima Úvā kó ko ne, kuān ó kakuinimá ko ntó dī. Ñá ku xtuvī mii nto é kākā nto itsí ko, tsi dōo kakuinimá ko nto. ¹⁰ Te kāda ntaa nto tú'ūn é xtúví u ne, ña xtúví mii u é kakuinimá ko nto, vatā o dé ntaa u é kākā'an Úvā kó ne, ñá kaxtuvī mii ña é kakuinima ñá ko dī.

¹¹ Kaka'án u ni nto s̄á'a vata koo é na kūntoo dīnī ntó nī kó vatā ó tuvi dīnī u dī. Kidāā ne, kunuu dīni kue'én nima nto. ¹² Sá'ā e tú'ūn ko é xtúví u: Na kuinima ntó ta'an nto vatā ó kakuinimá ko nto. ¹³ Te nūu é ntaā i é kakuinima kue'én ko ña e dōo vā'a tiin ni'í ō ne, un tsi nte ntúvi iña ko kuē'e o kuēnta iña ña. ¹⁴ Nto'ó ne, ña e dōo vā'a tiin ni'í ú nto te viī nto é kākā'án u ni ntō. ¹⁵ Vi'í a vé ne, ñá k̄á'án ka u te ña ntáde tsiñu iñá ko nto, tsí ña ntáde tsiñu sán ne, ñá inī ña neē kade tó'o ñā. Ntá tsi ña e dōo vā'a tiin ni'í ú kaka'án u nto, tsí kaka'an ntí'í ú ni ntō nee iñá kaka'an Úvā kó nī ko. ¹⁶ Ña te dívi ntō nakaxnúu ntó ko, tsí xu'u nakaxnúu ú nto ne, teé tsiñú u nto é k̄i'ín nto, kinakáxa nto é vā'á san vata koo é na xntiī. Kidāā né, da nēē ka nuu i é kákan ntó nta'a Úvā kó kuenta iñá ko ne, ní'i ntō. ¹⁷ Sá'a tsī é xtúví u é viī nto: é na kuinima ntó ta'an nto.

Ña ñuxiví san ntaínchu'vi ña Jesuu ni ñá'a ña

¹⁸ Tē ntaínchu'vi ñá ñuxiví san ntó ne, na kūtuni nto tsí dī'na u ínchu'vi ñá ko. ¹⁹ Tē dí kudadii nto nī ña ñuxiví san ne, dōo ntio ña nto. Ntá tsi ña te i'a ntáduku ntée ká nto, tsí nakaxnúu ú nto ñuxiví san. Dukuān ne, ntaínchu'vi ñá nto. ²⁰ Nanū'u ntó iní nto tú'ūn é kākā'án u ni ntō: Tsi nté uun ña kade tsiñu ne, ñá tē díí ka ka'nu ña'a ña e tó'o ñā. Vata ō dé xení ña nī kó ne, kuan kōo kada xení ña ni ntō dī. Tē dí ni dē ntaa ña tú'ūn kó ne, kada ntaa ña e ntáka'an ntó dī. ²¹ Un ntí'í s̄á'a nantō'o ña nto kuenta iñá ko, tsi ñá inī ña ña táxnūu ko.

²² Tē dí ña ni kí'xi u é kixka'án u ni ñā ne, ña túvi kuētsí ña. Ntá tsi vevii ne, ña túvī ká doka'an núu ini kuenta iña kuētsi ñā. ²³ Xoo é kainchu'ví ko ne, kainchu'vi ña Úvā kó dī. ²⁴ Ña túvi kuētsí ña tē dí ña ni iní ña nuu i é idé u e nté uun ká xtuku ña'a ña kuvi vií ña. Ntá tsi kuān te íni ñá ko ne, ntē dúkuan ña ntío kue'en ñá ko, nté Uvā kó dī. ²⁵ Ntá tsi kuan ō kúvi vata koo é ntūntaa mí ūve na'a lei iña ña é kākā'an: "Inchu'vi ñá ko é ntē ña tuví nee nuu i", ka'an.

²⁶ Ntá tsi tē xee Espíritū é nuu é ntaa í san, ña vé'xi nta'a Uvā ko é xntii ña ntō né, divi ña ntāda ntaa ña kuenta iñá ko. ²⁷ Divi nto ntāda ntaa nto kuenta iñá ko dī, tsí nto'ó ne, intóo dadii ō un tsi nte dá iñi ntu'u.

16

¹ Núu i sāl'á kaka'án u ni ntō vata koo é ña nativi iní nto e ntántikin ntó ko te kúvi. ² Tsí nakunu ña nto má ví'í mí ntánataká nuu ña Israeé san. Xée ntūvi te xoó ka'ní i nto ne, tsiñu Xuva kō kade ña, kuiní ña. ³ Sá'a vii ñá ni ntō tsí vata kiní ña Uvā kó, nté xū'ú dī. ⁴ Ntá tsi kaka'án u sá'a ni ntō vata koo tē xee ntūvi tsikán ne, nanu'u ntó iní nto tsí divi é kākā'án u ni ntō.

Núu i é kade Espíritū Sántū

Ñá ni ká'án u ni nto sāl'á nte dá iñi ntu'u, tsí da xé tuví dadii ká u ni ntō. ⁵ Ntá tsi vevii ne, kí'ín ú ye, kínakutúvi dadii ú nī ña táxnūu ko. Nté uun nto ña kátsixe'e ntō ko mí kí'ín u. ⁶ Da uun kakuvi, dōó ntoo nta'xa nto é kuan ō ka'án u ni nto sāl'a. ⁷ Ntá tsi kaka'an ntāa ú ni ntō tsí díí ka vā'ā o iña nto é kí'ín u. Tsí tē dí ña kí'ín ú ne, ña kúvi kí'xi ña é xntii ntō. Ntá tsi te kué'én u ne, taxnūu ú ña é kunuu mé'ñu ña ntō. ⁸ Te vē'xí ña ne, nañe'e ñá ña ñuxiví san nee iña é kuētsí ña, nee iña é vā'á koo vií ña ne, nté koo kada kú've Xúva ko iña ña dī: ⁹ kuenta iña kuētsi í é ña ni kuintí'xe ña ko; ¹⁰ kuenta iña i é vii ña é vā'a, tsi kí'ín u mí tuví Uvā kó ne, ñá kīnī ka ntó ko; ¹¹ kuenta iña i é kadā kú've Xuva ko iña ñá vatā o dé ña ni ña odo nūú iña ñá ñuxiví sa.

¹² Dōó titín ka nuu i é ncho ka'án u ni ntō, ntá tsi ña kutí nto é tēku ntí'i nto vevii. ¹³ Ntá tsi te vē'xi Espíritū é

nuu é ntaā í san ne, nañē'e ñá nto é un ntí'ī nee iña é nuu é ntaā ntí'xe i. Tsi ñá te dīki tsi mii ña ká'an ña, tsí nee iña é tekū ñá ne, dīvī é ka'an ñá ni nto ne, nañē'e ña nto nté koo kuvi rkontūvi. ¹⁴ Dīvi ñā né, kada ka'nu ña ko, tsí ni'ī ña nee iña e iñá ko ne dá ta'xi ña é kūtuni nto. ¹⁵ Un ntí'ī é iō iña Uvá ko ne, kaduku ntée ú dī. Dukuān é kāka'án u tsí nañē'e ñá nto nee iña iñá ko é ni'ī ña.

¹⁶ 'Ña ná'ā ká kiní nto ko, ntá tsi ña na'á ka xtúku ne, nakiní xtuku nto ko —ka'an Jésuu.

Nadama donta'xá san dodîni

¹⁷ Kidáā ne, iō ñá ntini'ī Jēsuú ne, tsixe'e tā'an ña xe un xé un ñā:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un sá'a é kāka'an ñá ni kō tsí ña na'á ka kiní o ñā ne, ña ná'ā ká xtuku ne, nakiní xtuku o ñā, tsí ki'in ñá nta'a Uva ñā? ¹⁸ ¿Nee iñá ntu kani tú'un é kāka'an ña é ña na'á ka? Nā kāñe'e diki kó ne nuu i é kuān ó kaka'an ña —ka'an ña.

¹⁹ Kūtuni Jēsuu tsí ncho tsixe'e ña ña kuenta iña i sá'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntátsixe'e ta'an ntu ntō nee iñá ncho ka'án u dā ka'án u tsí ña na'á ka kiní nto ko, ña ná'ā ka dá nakiní xtuku nto ko? ²⁰ Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsi kuéku nto ne, kunta'xa iní nto dī, nī dukuan ña ñuxiví san ne, kuntoo dínī ña. Ntá tsi kuān te kunta'xa iní nto vevíi ne, rkontūví ne, nadama donta'xá san dodîni. ²¹ Vata kaa ñadī'i, ña é dā vé kaku i'xá i ne, kantī'i iní ña tsí e xee úra i. Ntá tsi tē kúvī káku i'xá ña ne, kunánī ñá e kaexnúu kúñu ña, tsi dóo dínī ña kuenta iña i e káku i'xá ña é dā vé xee ñuxiví sa. ²² Dīvi ntō dí ne, ntántī'i iní nto vevii. Ntá tsi nakiní xtuku ú nto ne, naku'un dínī nima ntó kídaā, uun dodîni e nté uun xoxo kuvi ka'nté nuu i.

²³ 'Ntuvi tsikán ne, ñá tē neé tsixe'e ká nto ko. Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí da neé ka ntī'i nuu i é kākan ntó nta'a Uvā kó ne, ta'xi ña te kākan ntó kuenta iñá ko.

²⁴ Vevíi ne, vata kākan nto nté uun nuu i kuenta iñá ko. Kākan ntō ne, ní'i ntō, vata koo é kuntoo dínī kue'en nto.

Jesuú ne, kūvi idé ña ni ñuxiví sa

²⁵ 'Kantada dadii ú nuu i sá'a, kaka'án u ni ntō. Ntá tsi vé'xī ntuvi é ña te kuan koo ka'án ka u, tsí ka'an ntáa ú ni nto iña Uvá ko. ²⁶ Ntuvi tsikán ne, kákan nto kuenta iñá ko. Ntá tsi ña te kaka'án u ni ntō te kákan u nta'a Uvā kó kuenta iña nto. ²⁷ Tsi Úvā kó ne, mii ña dóo kakuinima ñá nto, tsí da xe ntákuinima ntó ko ne, ntákuinti'xe nto é vé'xī ú nta'a Xuva kō. ²⁸ Tsí nta'a Uvā ko kii ú, vé'xī ú ñuxiví sa. Vevii ne, ntaka ú ñuxiví sa dá ntāa xtuku u mí tuví Uvā ko —ka'an Jesús.

²⁹ Ntáka'an ñá ntini'i ña ni ñā:

—Vevii ne, kaka'an ntáa nto, é ña te kántada dadii ká nto. ³⁰ É íni nti ve tsi íni nto un ntíi ntíi núu i. Ntē ña ntio é xoxo tsixé'e i ntō. Dukuān e ntákuinti'xe nti tsi vé'xī nto nta'a Xuva kō —ka'an ña.

³¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto ve? ³² Ntá tsi e xée ūra í ne, vevii du'va tsi nakuite xáa nto. Da díta da díta xnto itsi nto, xtuví mii ntó ko. Ntá tsi ña te da mii tsí u tuví u, tsí tuví ni'i Úvā kó ko. ³³ Kaka'án u ni nto un ntí'i sá'a vata koo é kūntoo vá'a nto, xoo é kantikin í ko. Ñuxiví a ne, dōó nto'o nto. Ntá tsi ka'xi víi nto nima ntó, tsi e kúvi idé u ni ñuxiví sa —ka'an ña.

17

Kaka'an ntá'ví Jesuu kuénta iña ñá ntini'i ñā

¹ Dā kúvi ka'an Jesús núu i sá'a ne, ntāa ni'i ña nuu ñá e dukún kán, dá kakā'an ña:

—Ūva, e xée ūra í ve. Nāxi'í nuu ka'nu nto kó, xu'u é l'xā ntó ve, vata koo é nāxi'í nuu ka'nu ú nto di. ² Tsi tá'xi nto tsiñu ko é kodo nūu u iña un ntí'i kue'en dú'va ñá'a san vata koo é kué'é u ntuví va'á iña ña ntii dañu ntúvi, un ntíi ntíi ñá'a, ña e nátsu'un nta'a nto ko. ³ Sá'a é ntuvi vā'á iña ña: te ini ñá nto, ñivi ntō é Xuva nti'xe ko nto, ni Jesūcristu, xu'u e táxnūu nto.

⁴ 'Xu'ú ne, é dē ka'nu ú nto ñuxiví sa. É nantí'i u tsiñu e teé tsiñu nto ko é víi u. ⁵ Vevii ne, naxi'í nuu ka'nu nto

kó nta'a nto ve, Ūvá, vata tsí o náxi'í nuu ka'nu nto kó ntē dí'na dá ñni ntu'u ñuxiví sa.

⁶ Ña é nakaxnúu nto i'a ñuxiví sa é tsu'un nta'a ntō kó ña ne, é nañē' é u ña xoo é ñuxiví sa. Tsí ñuxiví sa é ña ne, nátsu'un nta'a ntō kó ña ne, ñuxiví sa ña kuínti'xe ña tú'un ntō.

⁷ Ña ne ve tsí da neé ka nuu i e tá'xi nto kó ne, nta'a nto vé'xi. ⁸ Tsí é nañé'e ú ña tú'un e tá'xi nto ko. Tēkú ña ne, kutuni ña é nuu é ntaā i tsí nta'a nto vé'xi u. Kuínti'xe ña tsí ñuxiví sa nto ko.

⁹ Mii ña é kaikán u kuenta ña ña. Ñá te kuēnta ña ña ñuxiví sa, tsí kuenta ña ña e tá'xi nto ko, tsí ñuxiví sa nto ña. ¹⁰ Un ntí'ñ nee ñá ío ñá ko ne, ña ntō ñuxiví sa; nee ña é ña ntō ne, ñá kó ñuxiví sa. ñuxiví sa ne, náxi'í nuu ka'nu ña ko.

¹¹ Xu'ú ne, ñá kutuví ka ú ñuxiví sa, ntá tsí ñuxiví sa ne, kñakutuví ú ni ntō. Ūvá, ñuxiví sa é vā'á kue'en nto ne, kñuu mé'ñu kñuu

dava nto ña e tá'xi nto ko vata koo é uun tsí kvi ña vatā ó uun tsí kvi ú ni ntō ñuxiví sa. ¹² Dā ñuxiví sa ne, xu'ú nada'an ú ña kuenta ña ntō, un ntí'ñ ña e tá'xi nto kó ne, ña ña kuenta. Nté uun ña'a ña ña ni kñá ña (da mii tsí ña e dúkuan kñá san), vata koo é kñua vatā ó uve na'a kaka'an tú'un ntō.

¹³ Vi'i a vé ne, ntiko kōó u mí tuví nto dan. Núu i sá'á kaka'an u da tuví ka u ñuxiví sa vata koo é na naku'un ña ña ña ña ña vata ó nuu ña ña ña ko ñuxiví sa. ¹⁴ É naku'é e u ña tú'un ntō. Nta tsí ña ñuxiví sa ne, ntañchu'vi ña ña, tsí ña te ntáduku ntēe ká ña ñuxiví sa vata kaa u é ntē ña te ña ñuxiví sa ú ñuxiví sa. ¹⁵ Ñá te kaikán u nta'a nto te natavá ntō ña ñuxiví sa, tsí é na kñuu mé'ñu kñuu dava nto ña nuu i é kñi kaa san. ¹⁶ Ñá te ntáduku ntēe ña ñuxiví sa, vata kaa ú xu'ú ñuxiví sa. ¹⁷ Kué'e ntō é vii ña da mii kué'en tsí é vā'a é ntio nto, tsí ña tú'un ntō é nuu é ntaā i. ¹⁸ Vata ó táxnúu nto kó ñuxiví sa ne, kñaa koo táxnúu ú ña mé'ñu ña ñuxiví sa ñuxiví sa. ¹⁹ Kuenta ña ña ne, ntada ú ñuxiví sa ña kuenta ntá'a nto vata koo é na ntāda ña ñuxiví sa ña kuenta ntá'a nto ñuxiví sa é na vii ña nee ña é nuu é ntaā i.

²⁰ Ñá te da mii tsí kuenta ña ña sá'a é kñaa'an ntá'vi u, tsí kuenta ña ña é kñaa'xe i ko kñaa'vi kuenta ña tú'un ña. ²¹ Kaikan u é uun tsí na kñvi ña, un ntí'ñ ña, vata tsí kaa

o xo'ō dí, Ūva, é uun tsi kúvī ú ni ntō ne, uun tsi kúvi nto nī kó dí. Te uun tsi na kuvi ña ni kō dí vata koo é na kuīnti'xe ña ñuxiví sa tsí ðivi nti'xe ntō táxnuu nto ko. ²² Naxi'í nuu ka'nu ú ña vatā ó naxi'í nuu ka'nu nto kó vata koo é uun tsi na kúvi ña vata kaa ú ni ntō. ²³ Tsi úun tsi kúvī ú ni ña ne, uun tsi kúvi nto nī kó dí, vata koo é uun tsi kuvi nti'xe ña. Kidáā ne, kutuni ñá ñuxiví sa tsí ðivi ntō táxnuu nto kó ne, dōó kakuinima ntó ña vatā ó kakuinima ntó ko dí.

²⁴ 'Ō Ūva, ðivi ntō tsú'un nta'a nto ñā kó ne, ntio ko é kuntoo dadii ña nī ko mí kutūví u, vata koo é na kinī ñá ko é kaxi'í nuu ka'nu ú nta'a nto. Tsí kakuinima ntó ko un tsi nte dí'na dá iñi ntu'u ñuxiví sa. ²⁵ Ō Ūva, ðivi ntō e dōo va'á nto. Ña ñuxiví sa ne, ñá iñi ñá nto. Ntá tsi xu'ú ne, iní u nto ne, ña sá'á ini ñá tsí ðivi ntō táxnūu nto ko. ²⁶ É kaka'an ntaa ú ni ñā xoo ñá'a nti'xe nto ne, kuan kōo víí ka ú dí vata koo é na kuīnima ntó ña vatā ó kakuinima ntó ko ne, vata koo é mií ú kutūví u ni ñā —ka'an Jesús.

18

Dā tñn ña Jesuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Dā kúvi ka'an Jesús sá'a ne, kué'en ña ni ña ntini'i ña ūun xo diñi xi'nti ntúte Cedruun. Ikān kukí'vi ña má utun tatá kan ni ña ntini'i ñā. ² Júdā, ña diko Jesúsú ne, ini va'á ña ikān, tsi dōo ki'in ito kānakuntóo dadii Jesuu ni ña ntini'i ña ikān. ³ Dukuān né, ntēka Júdā sntadun ni ña ntáde kuenta xúkūn, ña e táxnūu tó'ō dutú nī ña fariseú san. Xée ña ikān, odo ña ñū'ú, ni chū'un, ni káa é ká'ní nuu ña Jesuu. ⁴ Ntá tsi é ini Jesúsú un ntí'i nūu i neé kuvi ña ne, kii ña, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

⁵ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree ntánantukū ntí ña —ka'an ña.

Kaka'an Jesúsú ni ña:

—Diví ú xu'u —ka'an ña.

Júdā, ña é diko ñá san ne, ntitsí dadíi ña ni ñā'a san. ⁶Dā ka'an Jesúsú tsí divi ñā ne, un ntíí ntíí ñā'a san nákaka ata ñā; ntāva ña kue'en ñá ñu'u kān. ⁷Kidāa ne, tsixe'e xtúku Jesuu ña:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

Ntáka'an xtúku ña:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁸Dā nantiko koó xtuku Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kākā'an xtúku ú ni ntō tsí divi ú xu'u. Te xū'ú ntánantuku ntō kó ne, na kī'in ká ña nguii san —ka'an ña.

⁹Kuan ō ka'an ñá vata koo é kūntaa tú'un é kā'an ña: “Ūvá, ña e tá'xi nto kó ne, nté uun ña ña ni kunáa ña”, ka'an ña. ¹⁰Kidāa ne, Simuun Pedru táva nuu ña káa ña né, dā é'nte tu'un ña lo'xo ña káde tsiñu iña dútu ñá odo nūú san; náki'i tū'un ñá lo'xo kua'a ña. Ña kade tsiñu sán ne, Malcu náni ña. ¹¹Jesúú ne, kaka'an ñá ni Pedru kídaa:

—Nāxnuu vá'an káa ō. ¿Vá ña ntu te nto'ó ko dontñi é ta'xi Uvā kó ko é ntō'o ko? —ka'an ña.

Dá ntitsí me'ñu Jesuu nuu Ánaa

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹²Sntadún san, ni tó'o ña, ni ña ntáde kuenta xúkūn ña Israeé san ne, tññ ña Jesuu, da kí'ni kutu ñá ña. ¹³Di'na intéka ña ña mí tuví Anaa, ñuntñi dútu ñá odo nūú kuia tsikan, ñá nani Caífaa. ¹⁴Divi Caífaa ne, é kākā'an ñá tsi díí ka vá'ā ó te ūun tsi ñā'a kuví ña kuenta iña un ntíí ntíí ña ñuu í san.

Dá kakā'an Pedru e ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵Ña ntini'i ñā, ña uun ká san, ni Sīmuun Pedrú ne, ntikín ñá Jesuu. Ini dútu ñá odo nūú san ña ntini'i ñā, ña é uun sán ne, dukuān ne, kúkí'ví ña ni Jēsuu iní ví'i dutu ñá odo nūú san. ¹⁶Ntá tsi Pedrú ne, da nuū ntitsí ña atá xi'i kan. Kidāa ne, kué'en ña ntini'i ñā, ñá ini dútu ñá odo nūú san, kaka'an ñá ni tā'nu nteé nta'a i xi'i san te kúvi kuíta

ntí'xin Pedru iní vi'i k̄an dī. ¹⁷ Ta'nu nteé nta'a ī xi'í san ne, tsixe'e t̄un Pedru:

—¿Vá ña ntu te ðivi ntō é kantikin ntó ña tsikan? — ka'án tun.

—Ña'a ní san, ñá te xū'u —ka'an ña.

¹⁸ Tsí da xe dóo vi'xín ne, ña ntáde tsiñu nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, tūún ña ñu'ú ne, dā ntátuní ña. Ikān ntitsí dad̄i Pedrú san ni ñā, katuní ña dī.

Dā íto ntee dutu ñá odo nūú san Jesuu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Kidāā né, tsixe'e dūtu ñá odo nūú san Jesuu kuénta iña ñá nt̄ini'i ñā ne, kuenta iña nchú'ūn é kanakuā'a ña ña'a san. ²⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xu'ú ne, kaka'an ntaá u mé'ñū ña'a san un nt̄i'i kue'en dú'va ña. Nguentúvi tsi nakuā'á u ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, ini ukún ka'nu sán dī. Nté uun nuu i ña ni ká'an xu'ú u. ²¹ ¿Nté kui miī ú katsixe'e ntu ntō ko? Tsixe'e nto ñā'a san, ña téku i nté o kaka'án u. ðivi ña iní ña nee iña é kākā'án u —ka'an J̄esuu.

²² Dá kakā'an ña sá'a ne, uun ña'a ña ntáde kuenta xúkūn sán, ña ntitsí etsin ne, xē'e nuu ña vinuu Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui kuan ntū ó kanantiko kōón kaka'an ni dútu ñá odo nūú san? —ka'an ña.

²³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña v́a'a o kaka'án u ne, ká'an nto nee iña é ña v́a'ā ó san ni. Ntá tsi te v́a'á o kaka'án u ne, ¿nté kui xé'e nuu ntun vinuú ko kuan? —ka'an ña.

²⁴ Kí'ni kutu ña ña kídaā né, dā táxnūu Anaá san ña mí tuví dutu ñá odo nūu, ñá nani Caífaa.

Dá kakā'an xtúku Pedru tsi ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Da ññ ntitsí Pedru, katúni ña nchú'un k̄an ne, kaka'an ñá'a san ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ðiv̄in é nt̄ini'in ña tsikán d̄i? —ka'an ña.

Ntá tsi ðivi ñā ne, kaka'an ña:

—Ñá'á ni san, ñá te xū'u —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, uun ña'a ña ntáde tsiñu iña dútu ñá odo nūú san, ñavi'i ña e é'nte Pedru ló'xo í ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá ña ntu te divin é ini ú o ni ñā má utun tatá kán?
—ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an xtúku ña tsi ñá ini ñá ña ne, ura dú'va tsi i kána l'xī san.

Dá ntīsi mē'ñú Jesuu nuu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Kidáa né, ntāka ña nú vi'i Caífaá ne, dā kueni'i ña Jéssu iní vi'i mē'ñú ña ñuú Roma. Dā ve vé'xi katúvi. Ña Israeé san ne, ña dí ni kī'ví ña iní vi'i me'ñú san vata koo é ña naxe' é ña nta'a ña. Tsi te kuan kōo ne, ña kúvi ká'xí ña viko san. ²⁹ Dukuān né, ntīi Pilatu nu kí'i kán, kaka'an ña:

—¿Neē ntú nuu i ntátsi'i kuétsi nto ña sá'a? —ka'an ña.

³⁰ Nantíko kōō ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tē dí ña kini kaa ña ne, ña ntádā ntí ña kuenta ntá'a nto —ka'an ña.

³¹ Kidáa ne, kaka'an Pílatu ni ñā:

—Kue'ēn ni'i nto ñá ni. Kada kú'vē ntó iña ñá kuenta iñá lei míi ntō —ka'an ña.

Ntá tsi ña Israeé san ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Dōo xii kaá te ntī'i kué'e nti doxi'i dā xóo ká ña'a —ka'an ña.

³² Dukuan ō kúvi vatā ó kaka'an Jéssu nté koo kúvi tē xi'i ña. ³³ Kidáa ne, kúntī'ví xtuku Pilatu iní vi'i mē'ñú san, dā kána ña Jesuu, kátsixe'e ña ñā:

—¿Vá divin ntūn é Rei iña ñá Israeé? —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuēnta iña mii ntú nto é kuān ó kaka'an ntó san ne, o dē xé tuku ña'a san kaka'an ñá ni ntō? —ka'an ña.

³⁵ Nantíko kōó Pilatu, kaká'an ñā:

—¿Vá ña Israeé ntú u? Ña ñuú mii o nī tó'ō dutú san ne, divi ñā ntáda ña o kuenta ntá'a ko. ¿Neé ntu den? —ka'an Pilatú san.

³⁶ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te ñuxiví sa kade ú rei. Tē dí ñuxiví sa kade kù've u ne, nté du'xen víi ña ntáde tsiñu iñá ko vata koo é xoxo ntada í ko kuenta ntá'a ña Israeé san; ntá tsi ña te i'a káde kù've u —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Pílatu ni ña kídaā:

—¿Vá dukuan ntū é rei ntí'xen? —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Mii nto kākā'an nto é reí u. E divi tsiñu káku u. Dukuān ne, vé'xí ú ñuxiví sa vata koo é kā'án u nee iña é nuu é ntaā í. Xoo é ntio í é nuu é ntaā í ne, katekú ña é kākā'án u —ka'an ña.

³⁸ Tsixe'e Pílatu ña kídaā:

—¿Nee iñá ntu é nuu é ntaā í kuan? —ka'an ña.

Dā ntúvi Jesuu kuénta é kuví ña

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Dā kúvi tsixe'e ña sá'á ne, kii xtuku ña, kaka'an ñá ni ñā Israeé san:

—Nté uun kuétsi ña sá'á ña kánani'í ko. ³⁹ Ntá tsi nto'ó ne, vatā xkoó ini nto é nantii ú uun ña'a ña nuu kutū mé'ñū viko sá ne, ¿ntio ntu nto é nantii ú Rei iña ñá Israeé? —ka'an Pílatu.

⁴⁰ Un ntii ntii tsí ña'a san káchu'u ña, ntáka'an ña:

—¿Ñá te ña tsikan nantii ntó ña, tsí Barabaá san! —ka'an ña.

Barabaá san ne, ña kae'ní ña'a.

19

¹ Kídaā né, kī'i Pilatú san Jesuú ne, da táxnūu ña é natīnuu ña ña xo'o ume. ² Sntadún san ne, de vá'a ña le'e e kúvi ntuku iñu, da xntéku ña díki Jesuú ne, da xnúu ña ña doo tīnta. ³ Xée ētsin ña mí ntītsi ña ne, da ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Ntiusi ntó, Rei iña ñá Israeé! —ka'an ñá, dā kátu nuu ña vinuu ña.

⁴ Kii xtuku Pilatú san ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Un kaa ña sã'a é nantii ú ña nuu nto vata koo é na kūtuni nto tsí ña ni naní'i ko nté uun kuétsi ñā —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, ntii Jesuu é ntēku le'e íñu san ñā ñā ne, nuu ña doo tĩntá san. Kaka'an Pílatú san ni ñā'a san:

—¡Un kaa ñatii sa'a! —ka'an ña.

⁶ Dá ini tó'ō dutú san nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ña:

—¡Na nākuntée ña ntiká krusi! ¡Na nākuntée ña ntiká krusi! —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—Kue'en ni'i mii nto ñá ni, dá naxnteē ntó ña ntiká krusi kan. Tsí xu'ú ka'án u ne, ña túvi nee kuetsí ña —ka'an ña.

⁷ Dā nantíko kōó ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Lei iñá nti ne, kaka'an tsí da mii é kuví ña, tsí dotō tsí kaka'an ña é Ī'xá Xuva ko ñā —ka'an ña.

⁸ Dā téku Pilatú san sá'a ne, díi ka ū'vi xtúku ña.

⁹ Kúntí'ví xtuku ña iní vi'i me'ñú san ne, dá kakā'an ñá ni Jēsuu:

—¿Mí'i ntu ñūu vé'xin? —ka'an ña.

Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni ká'an kue'en ña. ¹⁰ Dukuān ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—¿Nté kui ña kaká'an ntún nī ko? ¿Vá ña ntu ínin tsí kuvi víi u naxntēe ú o ntiká krusí, o kuvi nakāka xaa ú o? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ntē ña kuvi kadan kú'ven iñá ko tē ña te Xuva ko ni ta'xi ña o. Dukuān ne, díi ka iō kuetsí ña e ntáda kó kuenta ntá'a o —ka'an ña.

¹² Nté ūra tsikán ne, ntukū nuu iní Pilatú san nté koo nantii ña ña. Ntá tsi ña Israeé san ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ña:

—¡Te nantii nto ña sã'á ne, ñá te vā'á tiin nto nī Cesa! tsí te xōo ñá'a é kākaka'an ña é rei ñá ne, kaka'an ntée ña Cesa san —ka'an ña.

¹³ Dā téku Pilatú sá'a ne, nantí ña Jēsuu. Kidáa ne, nákutūví ña nú mesa ví'i me'ñú san mí nani Gābata, é kāni

tú'un Nú Xūú san é tū'un hébreu. ¹⁴ Dā ká'ñu ntuvi sispre víkó san ne, kaka'an Pílatú san nī ña Israeé san:

—¡Un kaa rei nto! —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi un tsi ntákachu'u ña'a san ntáka'an ña:

—¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Dá naxntēē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ñá'a san.

Kaka'an xtúku Pílatú san ni ñá'a san:

—¿Vá naxntēē ntú u rei nto ntíkā krusi kan? —ka'an ña.

Nántiko kōo tó'ō dutú san, ntáka'an ña:

—Xoxó ka xtúku é reí ntī, tsí da mii tsí Cesá san —ka'an ña.

¹⁶ Kidāā né, ntāda kuenta Pílatú san Jéssu é na naxntēē ñá ña ntiká krusi kan. Tñin ña ña né, dā kue'en ni'i ña ña.

Dā nakuntée Jesuu ntiká krusi

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ntīi Jesuu, ntéku dokó ña krusi ña, kue'en ña mí nani Gōlgota é káni tú'un Xkidiki Ntíxi kán é tū'un hébreu.

¹⁸ Ikān naxntēē ñá ña ntiká krusí san ni ūvi ñá'á ka ñatīi. Uun ña nteé ña diñi kua'a ña ne, uun ña nteé ña diñi datsín ña. Jéssuú ne, nuu mé'ñu ña. ¹⁹ Pílatú san ne, táxnūu ña kuvá'a ta'vi rkunū é kuntēē dikí krusí san é kāka'an: “Jesuu, ñá ñuú Nazaree, Rei iña ñá Israeé”, ka'an. ²⁰ Dōó titín ña Israeé san nakuá'a ña tú'ún sa'á, tsí mi naxntēē ñá Jesuu ntiká krusí ne, ētsin ñuú ka'nu. Úni tú'ún san uve na'a: tú'un hébreu, latiín, ni tú'ún griegú di. ²¹ Tō'ó dutu iña ñá Israeé san ne, ntáka'an ñá ni Pílatú san:

—Ñá ku xntēē nto: “Rei iña ñá Israeé”. Dií ka vá'ā ó te xntēē nto: “Ña é kāka'an é Rei iña ñá Israeé” —ka'an ña.

²² Ntá tsi Pílatú san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Ē xntēē na'a ú ne, é kuan tsī koo —ka'an ña.

²³ Dā kúvī naxntēē sntadún san Jesuu ntiká krusí san ne, kí'i ña doo ñá ne, dā kátsin dava ña kīmi ta'vi. Uun ta'vi uun ta'vī ni'i ñá xe un xé un ñá. Dā kí'i ña du'nu kani ñá di, ntá tsi du'nu ñá ne, kantāa tsi nte dukun i un tsi nte xú'u i; ña túvī m'í xī'í ta'an. ²⁴ Dukuān ne, sntadún san ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Ñá nakatsin o sã'a; díí ka vá'ā ó te nadiki ó xoo e ní'i i —ka'an ña.

Kuan o dé ña vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kātsin dava ña doó ko. Nadiki ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an. Kuān o dé sntadún san.

²⁵ Dí'i Jēsuu ni ta'an dí'i ña, María, ñadī'i Clíofa, ni María Madālená ne, ntáñi étsin ña nú krusí san mí ntēé Jesuu.

²⁶ Dā íni Jesuu dí'i ña ni ña ntini'i ñā, ña e dóo kuinima ñá ne, kaka'an ñá ni dí'i ñā:

—Nakunúu nta'a nto í'xá nto dan —ka'an ña.

²⁷ Dá kakā'an xtúku ña ni ña ntini'i ñā:

—Nakunúun nta'an dí'i o dan —ka'an ña.

Nté ntūvi tsikán ne, nákunuu nta'a ña ntini'i ñā sán dí'i Jēsuu.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Dā kúvī sá'a ne, íni Jesuu tsi é kuntaa ntí'i vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō ne, kaka'an ña:

—Kaítsí ko ntute —ka'an ña.

²⁹ Ikān tuví uun kídī ntīdi íā ne, xnuu nto'o ña uun tí'nti dóo ne, dā xntídō ñá díki chñn ne, da xní'ni ña xu'u ña.

³⁰ Dā kúvī xí'i ña ntīdi íā sán ne, kaka'an ña:

—É kūntaa ntí'i ve —ka'an ña.

Kidāā né, nāxka'nu ntei ña díki ñá ne, xí'i ñā.

Dā í'xi nūu uun sntadún san káa má xkintika Jesuu

³¹ Ntūvi sã'á ne, ntūvi é koo tu've iña víko ka'nu san. Ña Israeé ne, ña ni ntío ña é kúve ka kúñu ña ntiká krusi ntūvi dá iō dá'na, tsi dóo ka'nu ntūvi tsikan. Dukuān ne, kaka'an ñá ni Pílatú san te kuē'é ña itsi é ka'nu ña xkidá'nta ña uve ntiká krusí san vata koo é na kúvī kantí'i ña ne, dá kúvi nanuu nteé ña ña ntiká krusi. ³² Kidāā ne, kué'en sntadún san, kuka'nu ña xiki dá'nta ña ata iko díñi Jesuu san. ³³ Ntá tsi dá xee étsin ña mí rkāa nteé Jesuu ne, kūtuni ña tsi é xi'i ña. Dukuān ne, ñá ni ē'nu ña xiki dá'nta ña.

³⁴ Ntá tsi uun ña'a sntadún san ne, í'xi nūu ña káa ñā má xkintika Jēsuú ne, ura tsí i kíi ññi ni ntute. ³⁵ Xu'u é

kantaa ú ni nto sāl'a ne, iní u nee iña kúvi. Kaka'an ntáa ú ni ntō vata koo é na kuinti'xe nto di, tsí iní u tsi nuu é ntaā i é kākā'an u. ³⁶ É un nti'i nūu i sá'a kúvi vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Nté uun xiki ña ña ni tá'nu”, ka'an. ³⁷ Uun ká xtuku nuu i kaká'an tú'un Xuva kō di: “Kiní ña'a san ña é i'xi nūu ña káa kúñu ñā”, ka'an.

Dā intú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Dā ita ntí'xin kúvi sá'a ne, vé'xi uun ñā'a, ñá nani Jōsee, ña ñuú Arimatea. Kuinti'xe xu'ū ña Jesuu tsí da xé ū'ví ña ña Israeé san. Dīvi ña íkan ñá nta'a Pilatú san te ku'é é ña itsi é naki'i ña kúñu Jēsuu. Pilatú san ne, xé'e ña itsi é kuān koo víi ña. Kidāā ne, ixnakí'i ña kúñu Jēsuú ne, dā kue'en ni'i ña. ³⁹ Ikan tsí xee Nícodemu, ña é ñe'e é niñu, ixka'an ñá ni Jēsuu, ódo ñā vata oko u'xi kílu cho'lo vídin é kadāka dú'xe utun ni ū'xen xaví san. ⁴⁰ Ntuvia ña náki'i ña Jesuú ne, dā náxtinuu ñá ña doo kui'xin e xntá'a ña u'xen cho'ó san vatā xkoó ini ñá Israeé san. ⁴¹ Mī náxnteē ñá Jesuu ntíká krusí san ne, íkan ētsin má utun tata. Ikān tuví uun ñaña xēe mí é vāta xoxo kunuu ntú'xi ī. ⁴² Ikan tsí xnuu ntú'xi ña Jesuu, tsi íkan ētsin tuví ñaña san, tsí da xé kuenta iña i é kaxio tū've víko iña ñá Israeé san.

20

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ntuvia dá naki'i vité san ne, ntikin nī'ni ká kue'en María Madālena nú ñaña kān. Dā íto ña ne, iní ña tsí e xío tuví xuu é katāvi núu xu'u ñaña san. ² Kaxkainu ña kue'en ña mí ntoo Simuun Pedru ni ña ntiní'i ñā, ña e dóo kuinima Jēsuu. Kaka'an ñá ni ñā:

—É nātavá ña Mastru ko nú ñaña ña kān né, ntē ñá iní o mí'i kúnaxnúu ña ña —ka'an Mariā san.

³ Kidáa né, kii Pedru ni ña ntini'i ñā, ña uun san, kue'en ñá nú ñaña kān. ⁴ Ntuvi ñá koo da ntaínu ña kue'en ña, ntá tsi dií ka inú ka ña é ña uun san. Di'na ña xee ña nú ñaña san. ⁵ Náxkā'nu ntei ña diki ña, íto ni'ni ña iní ñaña sán ne, iní ña doó san, ntá tsi ña ni kí'vi ña. ⁶ Kidáa ne, xée Sīmuun Pedrú san ne, dā kukí'vi ña iní ñaña sán ne, ikān iní ña doó san. ⁷ Ta'vi dōo é itínuu diki Jésuú ne, ñá te tūví dadii ká ni dōo ka'nú san, tsí e xío tuví kata'nu va'a. ⁸ Kidáa ne, kúkí'ví ña uun ña'a sán di, ña é xee dí'na nú ñaña sán ne, dā iní ña ne, kuinti'xe ña. ⁹ Ntá tsi vata kí'in diki ña é uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō tsí da mií é ntoto ña tē xi'i ña. ¹⁰ Kidáa né, ntiko kōo ña ntini'i ñā, kunú'u ña nú vi'i ña kān.

Dā ntii díto Jesuu núu María Madālena
(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ntá tsi Maríā sán ne, ntitsí ña diñi ñaña san, kaéku ña. Kuan tsí ó kaeku ña, náxkā'nu ntei ña diki ña, íto ni'ni ña iní ñaña sán ne, ¹² iní ña uvi ña'a ánjē san é ñu'u ña doo kui'xin. Ntoo ña nú xuu mí intéku kúñu Jēsuu. Uun ña'a ña tuví ña diki ñaña sán ne, uun ña'a ña tuví ña xe'e i kan.

¹³ Tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadī'i? —ka'an ña.

—Tsí kue'en ni'i ña Mastru kó ne, ntē ñá iní u mí'lí xnúu ña ña —ka'an ñá ni ñā.

¹⁴ Dā ve tsi kaka'an ña sá'a ne, xkokōto ñá ne, ikan tsí iní ña Jesuu ntítsí ña, ntá tsi ña ni iní ña te ñi'ni Jēsuu. ¹⁵ Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadī'i? ¿Xoó ña'a ntu kanan-tukūn? —ka'an ña.

Ña kaito ntodo útun tatá san, kuíni Maríā sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Te ñi'ni nto kue'en ni'i ntó ña ne, ká'an nto ní ko mí'lí náxnúu nto ñā vata koo é kí'ín u, kí'naki'í u ña —ka'an ña.

¹⁶ Dá kakā'an Jēsuu ni ñā:

—¡Maríā! —ka'an ña.

Dā xkókoto ña, kaka'an ñá ni ña tū'un hébreú san:

—¡Rabuni! (é káni tú'un Mastru) —ka'an ña.

¹⁷ Dá kakā'an Jésuu ni ña:

—Ñá kū dí tiin nta'an ko, tsí vata ntāā u mí tuví Uvā ko. Ntá tsi kuē'en mí ntántoo ení ko ne, ká'an ni ñā tsí ntaa u mí tuví Uvā ko, é ñā Uva ntō dí, tsí uun tsi Xuva ko ni ntō —ka'an ña.

¹⁸ Kidāā ne, kué'en Māría Madālená san, kuka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—É iní u Mastru kó ve! —ka'an ña.

Kidāā ne, ntaa ña ni ña tū'un é kākā'an Jésuu ni ña.

Dā ntii díto Jesuu mí ntántoo ña ntini'i ñā

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Dā kuāa ñā tsi ntūvi é kuvi uun vité san ne, kantí'u tsí xi'í san mí ntoo ña ntini'i ñā, tsí da xe ntaú'vī ñá ña Israeé san. Ikan tsi kúkí'vi Jesuu, ntítsí ña mé'ñu ña kán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

²⁰ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, náñē'e ñá ña nta'a ña ni xkintika ñā. Nā tē nté kaa naku'un díni nima ñá ntini'i ñā da iní ña Jesuu. ²¹ Kidāā ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto. Vata ō táxnuu Uvā kó ko ne, kuan koo taxnūu ú nto dí —ka'an ña.

²² Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, tī'ví nteē ñá ña, kaka'an ña:

—Naki'i nto Espiritū Sántū san. ²³ Da xōó ka ña'a é kāda ka'nu iní nto ni ña kuétsí ña ne, é ntí'i kuétsi ñā. Ntá tsi da xōó ka ña'a é ña kada ka'nú ini nto ni ña kuétsí ña ne, é kuan tsí koo kuétsi ñā —ka'an ña.

Dā iní Tumaá e ntóto Jesuu

²⁴ Ntá tsi Tumaá san, uun ña'a ña é kuvi uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā, ña e ntántēe I'xa Uví ne, xóxo ña da ntii díto Jesuu. ²⁵ Ntá tsi ntáka'an ñá ntini'i ña, ña nguii san ni ña:

—É iní ntí Mastru kó ve —ka'an ña.

Ntá tsi Tumaá san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá ntaa ntu? Tē ña kiní u mí dūku tsíkí san nta'a ña, tē ña naki'ví u rkinta'á ko mí dūkú san ne, o tē ñá naki'ví u nta'a ko mí kanúu xkintika ñā dí ne, ña kúvi kuintí'xe ko —ka'an ña.

²⁶ Dā kúvi ūna ntúvi ne, ntoo xtuku ña ntini'i ñā má vi'i k̄an né, ik̄an tuví Tumaá san di. Kanti'u tsí xi'i ntóo ña, ntá tsi xee xtúku Jesuu, ntítsi ña mé'ñu ñā, kaka'an ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

²⁷ Kidáā ne, kaka'an ñá ni Tūmaá san:

—Nak̄'vín rkinta'a o i'a ne, koton nta'a kó san ve. Tā'xin nta'a o, dá nak̄'vín xkintikā kó san. Nā ku kuān nte d'ón; na kuinti'xe o ko —ka'an ña.

²⁸ Nantiko kōó Tumaá san, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Tō'ó miī ko! ¡Xuva ntī'xe ko! —ka'an ña.

²⁹ Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Vī'i a vé ne, kakuinti'xe o tsí da xe ínín ko. Ntá tsi jnté kui va'á ña'a, ña é kakuinti'xe i kó kuān te vata kiní ña ko! —ka'an ña.

Nuu i é de vá'a ña tutú sa'a

³⁰ Nā te da díí ka nuu i é idé Jesuu núu ña ntini'i ñā é ña ni úve na'a tutú sa'a. ³¹ Ntá tsi nuu i sá'a ūve na'a vata koo é kuinti'xe nto tsí Jesuú ne, divi ñā é táxnuu Xuva ko ñā né, divi ñā é l'xá Xuva ko ñā di. Te kuinti'xe nto ña ne, n'íi nto ntuvi vā'á iña ntó kuenta iña ña.

21

Dā ntii dító Jesuu núu ū'xe ñá'a ña ntini'i ñā

¹ Dā rkontúvi e kúvi sá'a ntii dító Jesuu mí ntoo ña ntini'i ñā etsin nu míni k̄a'nu é nani Tiberia. Sá'ā kúvī da ntii dító ña.

² Ik̄an ntoo dad̄i Simuun Pedrú san ni Tūmaa, ña e ntántēe l'xa Uví, ni Natanāee, ña vé'xi ñuú Canaa é k̄aduku ntēe ñuú Galilea, nī ntuvi i'xá Zebedeu, ni ūvī ka xtúku ña ntini'i Jesús. ³ Simuun Pedrú san kaka'an ñá ni ñā:

—Xu'ú ne, tsāká kitáva u —ka'an ña.

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Kí'ín ntí ni ntō di —ka'an ña.

Kué'en ñā, ñu'ú ña tun ntóo san. Ntá tsi niñu tsikán ne, nté uun tsāká ña ni tavá ña. ⁴ Ntá tsi dá ve'xi túvi ne, ik̄an ntii dító Jesuu, ntítsi ña diñi ntute san. Ntá tsi ña ntini'i

ñā ne, ñá ni ìni ñá te ðivi Jēsuu. ⁵ Kidāā ne, kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Ō dá', ¿vāta ntu ní'i nto tsákā san? —ka'an ñā.

—Vātā —ka'an ñā.

⁶ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nakuítá nuu nto xunu nto ðiñi kuá'a nto sán ne, ikan nī'i ntó ti —ka'an ñā.

Kuān o dé nti'xe ñā ne, ntē ñā ni kuvi natavá ka ñā xunu san e dóo ñu'u tsitu kuē'en tsákā san. ⁷ Ñā ntini'i ñā, ñā e dóo kuinima Jesuú ne, kaka'an ñá ni Pedrú san:

—¿Divi mastru kó ñā! —ka'an ñā.

Dā ve tsi téku Pedrú san é ðivi Tó'o ñā ne, nákunū ñā du'nu ñā, tsí kantí ñā nuu ñā, dā entíta ñā iní ntute san.

⁸ Da ñi vē'xí ñā nguii sán iní tun ntóo san, ntáñu'u ñā taraxá san é ñu'u tsitu tsákā san. Ñá te nté sa ikā ñu'u ñā nú ntūte san; ío te ūun sientu métrū. ⁹ Dā núu ñā tun ntóo san nú ñuti kán ne, ikān ìni ñā é kai'xi ngíñu'u, nteku ítun tsákā san ni tañú'ū san. ¹⁰ Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Na ki'xi nto uvi a tsáka, kiti dā ve táva nto san —ka'an ñā.

¹¹ Kūxee xtuku Simuun Pedrú san iní tun ntóo san ne, kanañu'u ñā taraxá san ñu'u kán. Uun ito tsi ñú'u tsitu kuē'en taraxá san tsáka na'nu nti'i, uun sientu uvi díko uxuni ti. Kuān te dóo kue'e tí ne, ntē ñā ni ntatsin táraxá san. ¹² Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kixká'xi nto kuenta tevāa —ka'an ñā.

Kidāā ne, nté uun ñā'a ñā ñā ni kene iní ñā tsixe'e ñā ñā xoo ñá'a ñā, tsí da xé ìni ñā tsí ðivi nti'xe ñā é Tó'o ñā.

¹³ Xée ētsin Jesuú ne, dā nánuu ntá'a ñā tañú'ū sán, xe'é ñā ñā. Kuan tsí o dé ñā ni tsákā sán ði.

¹⁴ E sá'á kúvi ūni ító e ntii ðító Jesuu núu ñá ntini'i ñā dā ntóto ñā é xi'i ñā.

Kaka'an Jēsuu ni Símuun Pedru

¹⁵ Dā kuvi é'xi ñā ne, kaka'an Jēsuu ni Símuun Pedru:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿vā díí díí ka ntu kakuinima ó ko é sá'a? —ka'an ñā.

Kaka'án Pedru ni ña:

—Ini ntú ku nto, Mastru, tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kué'ēn é ká'xí a le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

¹⁶ É kūvi uvi íto tsixe'e Jēsuu ña:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿kakuinima ntú o ko? —ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i, Mastru. Ini nto tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kuenta vīn le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

¹⁷ É kūvi uni íto tsixe'e xtuku ña ñā:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿ntio ntu o ko? —ka'an ña.

Pedru san ne, dōo u'vi kúvi ña é uni íto tsixe'e ña ña tē ntío ña ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, divi nto īni nto é un ntí'ī. Divi nto īni nto tsí ntio kó nto —ka'án Pedru san.

Kaka'an Jésuu ni ña kídaā:

—Kué'ēn é na ká'xi le'ntú ko sán ni. ¹⁸ Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ō. Dā kúvin ñatí kuetsī ne, nákunūun du'nu o dá kī'in da mí'i ka mí ntio o. Ntá tsi tē kuátān ne, koó da nakāan ntá'a o ne, tuku ña'a naxnūu ña o du'nu ó ne, dá kī'in ni'i ña o mí'i ña ntío o é kī'in.

¹⁹ Kuan ō ka'an Jēsuu vata koo é kūtuní Pedru nté koo kuvi tē xi'i ña, vata koo é ká'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kídaā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Kuntikín ko! —ka'an ña.

Uun ña'a ña ntini'i Jēsuu, ña e dóo kuinima ña

²⁰ Dā xkókoto Pedru ata ñá ne, īní ña tsí kantikín ña uun ña'a ña, ña e dóo kuinima Jēsuu, ña e itúvi diñi ña da é'xi dadii ña da kúvi viko san, ña é tsixe'e xoo ñá'a é diko i ñā.

²¹ Dā īni Pedru ñá ne, katsixe'e ña Jēsuu:

—Ña sá'á ne, ¿nté ntu koo kuvi ña? —ka'an ña.

²² Kaka'an Jésuu ni ña:

—Tē ntio ko é kutuvī ñá da nté nainu xtúku ú ne, ¿vá neē ntú kuenta iña o? ¿Divin né, kuntikín ko! —ka'an ña.

²³ Dukuān ne, kuiní ña ntákuinti'xe i san tsí ña kuví nti'xe ña tsikan. Ntá tsi ña te ni ká'an Jéssuu e ña te kuví ña. Da mii tsí é kākā'an ña: “¿Vá neē ntú kuenta iña ó te ntio ko é kutūví ka ña dā nté nainu xtúku u?”, kuan ō ka'an ña.

²⁴ Divi ña ntini'i Jéssuu, ña tsikán ne, divi ú xu'u é kantaa ú ni ntō nee iña e íni u. Xu'u tée na'á u tú'ūn sa'a. Ini o tsí nuu é ntaā i é kākā'án u.

²⁵ Jesuú ne, díi ka tītín ka nuu i é idé ña di. Tē dí ni ūve na'a un ntíí ntīī sá'a ne, á te ntē ña xee tá'an ñuxiví sa é kuntōo tutu é ūve na'a kaka'an iña ña.

Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú Coatzospan
 New Testament in Mixtec, Coatzospan (MX:miz:Mixtec, Coatzospan)
 copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 19 Sep 2019
8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275